

11. Kafli

Gylfaginning

Heiti sögunnar, Gylfaginning, er venjulega þýtt sem „The Mocking of Gylfe“ því sögnin að *ginna* á íslensku merkir einnig að hafa að háði. Þetta er hinsvegar misskilningur á innihaldi, svipað og þegar dvergar í sögnunum merkja lágvaxið fólk í stað þess að merkja óþroskaðar sálir. Í íslensku hefur nafnorðið *ginn* háleita merkingu, samanber *ginn*-heilagt. Orðið stendur fyrir óskýranlegt guðlegt eðli eða innihald ofar Æsum, Vönum og ofar allri upphafinni birtingu. Orðið hefur svipaða merkingu og *tat* í Sankrít sem merkir „ÞAÐ“ — sem er svo heilagt að merking þess dvínar við að vera nefnt. Það er hið EINA — Alverund — hið sjálfbæra gap sem felur allt í sér sem hin takmarkaði hugur nær ekki að skilja, það er hugtakið sem tjáð er með orðinu Ginnungagap — „gap af ginn.“⁶⁶

Með þessum skilningi verður sagan skýr og skýranleg. Ásgarður í sögnunum er séður sem efnislegur staður með þroskuðum mannlegum verum, en engu að síður í fjarlægum heimi, í höll svo mikilli að loft hennar er varla sýnilegt. Meistarar sjónhverfinganna, verðirnir við inngang hallarinnar, gætu staðið fyrir hæfnina í galdri, — þætti sem alltaf vekur hrifningu en er ekki gefinn mikill gaumur hér: sýnandinn sýnir kúnstir sínar fyrir utan höllina. Hann vísar konungi sem kemur í heimsókn inn í helgidóminn og fram fyrir hásæti hinna þriggja háu. Nöfn þeirra eða öllu heldur nafnleysa er í sjáfu sér áhugaverð ráðaþraut sem gefur til kynna að þó seta þeirra innbyrðis sé ólík þá sé enginn greinarmunur á stöðu þeirra.

Um leið og gesturinn er genginn inn lokast dyrnar að baki honum — táknrænn þáttur og sannur í lífinu. Því næst er honum lesin Hávamál sem, eins og við munum sjá, sýna og beinast að þremur stigum andlegs þroska.

Eftir að hafa hlotið alla visku sem hann gat numið af þessum þrígreindu guðlegu konungum snéri Gylfi konungur „heim til land síns og sagði þessi tíðindi sem hann hafði séð og heyrt“ og fullnægði þannig örlögum sem sannur andlegur nemandi og kennari.

Í næsta kafla eru Hávamál, þar sem nemandanum er kennd siðfræði.
Niðurstaða *Gylfaginningar* fer þar næst á eftir .

---

1. kafli

Gylfi konungur réð þar löndum er nú heitir Svíþjóð. Frá honum er það sagt að hann gaf einni farandi konu að launum skemmtunar sinnar eitt plógsland í ríki sínu það er fjórir öxn drægi upp dag og nótt. En sú kona var ein af ása ætt, hún er nefnd Gefjun. Hún tók fjóra öxn norðan úr Jötunheimum, en það voru synir jötuns og hennar, og setti þá fyrir plóg. En plógurinn gekk svo hart og djúpt að upp leysti landið, og drógu öxnirnir það land út á hafið og vestur og námu staðar í sundi nokkru. Þar setti Gefjun landið og gaf nafn og kallaði Selund. Og þar sem landið hafði upp gengið var þar eftir vatn. Það er nú Lögurinn kallaður í Svíþjóð, og liggja svo víkur í Leginum sem nes í Selundi. Svo segir Bragi skáld gamli:

Gefjun dró frá Gylfa
glöð djúpröðul óðla,
svo að af rennirauknum
rauk, Danmarkar auka;
báru öxn og átta
ennitungl þar er gengu
fyrir vineyjar víðri
valrauf, fjögur höfuð.

2. kafli

Gylfi konungur var maður vitur og fjölkunnugur. Hann undraðist það mjög er ásafólk var svo kunnugt að allir hlutir gengu að vilja þeirra. Það hugsaði hann hvort það myndi vera af eðli sjálfra þeirra eða myndi því valda goðmögn þau er þeir blótuðu. Hann byrjaði ferð sína til Ásgarðs og fór með laun og brá á sig gamals manns líki og duldist svo. En æsir voru því vísari að þeir höfðu spádóm, og sáu þeir ferð hans fyrr en hann kom og gerðu í móti honum sjónhverfingar. En er hann kom í borgina, þá sá hann þar háa höll svo að varla mátti hann sjá yfir hana. Þak hennar var lagt gylltum skjöldum svo sem spónþak. Svo segir Þjóðólfur hinn hvínverski að Valhöll var skjöldum þökt:

Á baki létu blíkja,
barðir voru grjóti,
Sváfnis salnæfrar
seggir hyggjandi.

Gylfi sá mann í hallardurunum, og lék að handsöxum og hafði sjö senn á lofti. Sá spurði hann fyrr að nafni. Hann nefndist Gangleri og kominn af refilstígum og beiddist að sækja til náttstaðar og spurði hver höllina ætti. Hann svarar að það var konungur þeirra. "En fylgja má eg þér að sjá hann. Skaltu þá sjálfur

spyrja hann nafns," og snerist sá maður fyrir honum inn í höllina, en hann gekk eftir og þegar laukst hurðin á hæla honum. Þar sá hann mörg gólf og margt fólk, sumt með leikum, sumir drukku, sumir með vopnum og börðust. Þá litaðist hann um og þótti margir hlutir ótrúlegir þeir er hann sá. Þá mælti hann:

"Gáttir allar
áður gangi fram
um skygnast skyli;
því að óvíst er að vita
hvar óvinir
sitja á fleti fyrir."

Hann sá þrjú hásæti og hvert upp frá öðru og sátu þrír menn, sinn í hverju. Þá spurði hann hvert nafn höfðingja þeirra væri. Sá svarar er hann leiddi inn að sá er í hinu neðsta hásæti sat var konungur og heitir Hár, en þar næst sá er heitir Jafnhár, en sá ofarst er Þriðji heitir. Þá spyr Hár komandann hvort fleira er erindi hans, en heimill er matur og drykkur honum sem öllum þar í Hávahöll. Hann segir að fyrst vill hann spyrja ef nokkur er fróður maður inni. Hár segir að hann komi eigi heill út nema hann sé fróðari, og

"stattu fram meðan þú fregn,
sitja skal sá er segir."

3. kafli

Gangleri hóf svo mál sitt: "Hver er æðstur eða elstur allra goða?"

Hár segir: "Sá heitir Alföður að voru máli, en í Ásgarði hinum forna átti hann tólf nöfn. Eitt er Alföður, annað er Herran eða Herjan, þriðja er Nikar eða Hnikar, fjórða er Nikuss eða Hnikuður, fimmta Fjölnir, sjötta Óski, sjöunda Ómi, áttunda Bifliði eða Biflindi, níunda Sviðar, tíunda Sviðrir, ellefta Viðrir, tólfta Jálg eða Jálkur."

Þá spyr Gangleri: "Hvar er sá guð eða hvað má hann eða hvað hefur hann unnið framaverka?"

Hár segir: "Lifir hann of allar aldir og stjórnar öllu ríki sínu og ræður öllum hlutum, stórum og smáum."

Þá mælir Jafnhár: "Hann smíðaði himin og jörð og loftin og alla eign þeirra."

Þá mælti Þriðji: "Hitt er mest er hann gerði manninn og gaf honum önd þá er lifa skal og aldrei tynast, þótt líkaminn fúni að moldu eða brenni að ösku. Og skulu

allir menn lifa, þeir er rétt eru siðaðir, og vera með honum sjálfum þar sem heitir Gimlé eða Vingólf, en vondir menn fara til Heljar og þaðan í Niflhel, það er niður í hinn níunda heim."

Þá mælti Gangleri: "Hvað hafðist hann að áður en himinn og jörð væru gjör?"

Þá svarar Hár: "Þá var hann með hrímþursum."

4. kafli

Gangleri mælti: "Hvað var upphaf eða hversu hófst eða hvað var áður?"

Hár svarar: "Svo sem segir í Völuspá:

Ár var alda
það er ekki var,
vara sandur né sær
né svalar unnir;
jörð fannst eigi
né upphiminn,
gap var Ginnunga,
en gras ekki."

Þá mælti Jafnhár: "Fyrr var það mörgum öldum en jörð var sköpuð er Niflheimur var gjör, og í honum miðjum liggur brunnur sá er Hvergelmir heitir, og þaðan af falla þær ár er svo heita: Svöl, Gunnþrá, Fjörm, Fimbulþul, Slíður og Hríð, Sylgur og Ylgur, Víð, Leiftur. Gjöll er næst Helgrindum."

Þá mælti Þriðji: "Fyrst var þó sá heimur í suðurhálfu er Múspell heitir. Hann er ljós og heitur, sú átt er logandi og brennandi, er hann og ófær þeim er þar eru útlendir og eigi eiga þar óðöl. Sá er Surtur nefndur er þar situr á landsenda til landvarnar. Hann hefur logandi sverð og í enda veraldar mun hann fara og herja og sigra öll goðin og brenna allan heim með eldi. Svo segir í Völuspá:

Surtur fer sunnan
með svigalævi,
skín af sverði
sól valtíva;
grjótbjörg gnata,
en gífur rata,
troða halir helveg,
en himinn klofna

5. kafli

Gangleri mælti: "Hversu skipaðist áður en ættirnar yrðu eða aukaðist mannfólkið?"

Þá mælti Hár: "Ár þær er kallaðar eru Élivogar, þá er þær voru svo langt komnar frá uppsprettunni að eiturkvika sú er þar fylgdi harðnaði svo sem sindur það er rennur úr eldinum, þá varð það ís. Og þá er sá ís gaf staðar og rann eigi, þá hélaði yfir þannig úr það er af stóð eitrinu og fraus að hrími, og jók hrímið hvert yfir annað allt í Ginnungagap."

Þá mælti Jafnhár: "Ginnungagap, það er vissi til norðurættar, fylltist með þunga og höfugleik íss og hríms og inn í frá úr og gustur. En hinn syðri hlutur Ginnungagaps léttist mót gneistum og síum þeim er flugu úr Múspellsheimi."

Þá mælti Þriðji: "Svo sem kalt stóð af Niflheimi og allir hlutir grimmir, svo var það er vissi námunda Múspelli heitt og ljóst. En Ginnungagap var svo hlætt sem loft vindlaust. Og þá er mættist hrímin og blær hitans, svo að bráðnaði og draup, og af þeim kvikudropum kviknaði með krafti þess er til sendi hitann og varð manns líkandi og var sá nefndur Ýmir, en hrímþursar kalla hann Aurgelmi, og eru þaðan komnar ættir hrímþursa, svo sem segir í Völuspá hinni skömmu:

Eru völnur allar
frá Viðólfi,
vitkar allir
frá Vilmeiði,
en seiðberendur
frá Svarthöfða,
allir jötnar
frá Ými komnir.

En hér segir svo Vafþrúðnir jötunn:

Hvaðan Aurgelmir kom
með jötna sonum
fyrst hinn fróði jötunn:
Úr Élivogum
stukku eiturdropar
og óx uns úr varð jötunn,
þar órar ættir
komu allar saman,
því er það æ allt til atalt."

Þá mælti Gangleri: "Hvernig óxu ættir þaðan eða skapaðist svo að fleiri menn urðu? Eða trúir þú þann guð er nú sagðir þú frá?"

Þá svarar Hár: "Fyr engan mun játum vér hann guð. Hann var illur og allir hans ættmenn, þá köllum vér hrímþursa. Og svo er sagt að þá er hann svaf fékk hann sveita. Þá óx undir vinstri hönd honum maður og kona, og annar fótur hans gat son við öðrum. En þaðan af komu ættir, það eru hrímþursar. Hinn gamli hrímþurs, hann köllum vér Ými."

6. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hvar byggði Ýmir, eða við hvað lifði hann?"

Hár svarar: "Næst var það þá er hrímið draup að þar varð af kýr sú er Auðhumla hét, en fjórar mjólkár runnu úr spenum hennar, og fæddi hún Ými."

Þá mælti Gangleri: "Við hvað fæddist kýrin?"

Hár svarar: "Hún sleikti hrímsteinana er saltir voru. Og hinn fyrsta dag er hún sleikti steina kom úr steininum að kveldi mannhár, annan dag mannhöfuð, þriðja dag var þar allur maður. Sá er nefndur Búri. Hann var fagur álitum, mikill og máttugur. Hann gat son þann er Bor hét, hann fékk þeirrar konu er Bestla hét, dóttir Bölþorns jötuns, og fengu þau þrjá sonu. Hét einn Óðinn, annar Vilji, þriðji Vé. Og það er mín trú á að sá Óðinn og hans bræður munu vera stýrandi himins og jarðar. Það ætlum vér að hann muni svo heita. Svo heitir sá maður er vér vitum mestan og ágætastan, og vel megið þér hann láta svo heita."

7. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hvað varð þá um þeirra sætt, eða hvorir voru ríkari?"

Þá svarar Hár: "Synir Bors drápu Ými jötun, en er hann féll, þá hljóp svo mikið blóð úr sárum hans að með því drekktu þeir allri ætt hrímþursa, nema einn komst undan með sínu hýski. Þann kalla jötnar Bergelmi. Hann fór upp á lúður sinn og kona hans og hélst þar, og eru af þeim komnar hrímþursa ættir, svo sem hér segir:

Örófi vetra
áður væri jörð of sköpuð,
þá var Bergelmir borinn;
það eg fyrst of man
er sá hinn fróði jötunn

á var lúður of lagður."

8. kafli

Þá segir Gangleri: "Hvað höfðust þá að Bors synir, ef þú trúir að þeir séu guð?"

Hár segir: "Eigi er þar lítið af að segja. Þeir tóku Ými og fluttu í mitt Ginnungagap og gerðu af honum jörðina, af blóði hans sæinn og vötnin. Jörðin var gjör af holdinu, en björgin af beinum. Grjót og urðir gerðu þeir af tönnum og jöxlum og af þeim beinum er brotin voru."

Þá mælti Jafnhár: "Af því blóði er úr sárum rann og laust fór, þar af gerðu þeir sjá þann er þeir gyrtu, og festu saman jörðina og lögðu þann sjá í hring utan um hana, og mun það flestum manni ófæra þykja að komast þar yfir."

Þá mælti Þriðji: "Tóku þeir og haus hans og gerðu þar af himin og settu hann upp yfir jörðina með fjórum skautum, og undir hvert horn settu þeir dverg. Þeir heita svo: Austri, Vestri, Norðri, Suðri.

Þá tóku þeir síur og gneista þá er lausir fóru og kastað hafði úr Múspellsheimi og settu á miðjan Ginnungahimin, bæði ofan og neðan til að lýsa himin og jörð. Þeir gáfu staðar öllum eldingum, sumum á himni, sumar fóru lausar undir himni, og settu þó þeim stað og sköpuðu göngu þeim. Svo er sagt í fornum vísindum að þaðan af voru dægur greind og áratatal svo sem segir í Völuspá:

Sól það né vissi
hvar hún sali átti,
máni það né vissi
hvað hann megins átti,
stjörnur það né vissu
hvar þær staði áttu.

Svo var áður en þetta væri of jörð."

Þá mælti Gangleri: "Þetta eru mikil tíðindi er nú heyri eg. Furðu mikil smíð er það og haglega gert. Hvernig var jörðin háttuð?"

Þá svarar Hár: "Hún er kringlótt utan og þar utan um liggur hinn djúpi sjár, og með þeirri sjávarströndu gáfu þeir lönd til byggðar jötna ættum. En fyrir innan á jörðinni gerðu þeir borg umhverfis heim fyrir ófriði jötna, en til þeirrar borgar höfðu þeir brár Ýmis jötuns og kölluðu þá borg Miðgarð. Þeir tóku og heila hans og köstuðu í loft og gerðu af skýin svo sem hér segir:

Úr Ýmis holdi
var jörð of sköpuð,
en úr sveita sjár,
björg úr beinum,
baðmur úr hári,
en úr hausum himinn.
En úr hans brám
gerðu blíð regin
Miðgarð manna sonum,
en úr hans heila
voru þau hin harðmóðgu
ský öll of sköpuð."

9. kafli

Þá mælti Gangleri: "Mikið þótti mér þeir hafa snúið til leiðar er jörð og himinn var gert og sól og himintungl voru sett og skipt dægum. Og hvaðan komu mennirnir þeir er heim byggja?"

Þá svarar Hár: "Þá er þeir Bors synir gengu með sævarströndu fundu þeir tré tvö og tóku upp trén og sköpuðu af menn. Gaf hinn fyrsti önd og líf, annar vit og hræring, þriðji ásjónu, málið og heyrn og sjón; gáfu þeim klæði og nöfn. Hét karlmaðurinn Askur en konan Embla, og ólust þaðan af mannkindin, þeim er byggðin var gefinn undir Miðgarði.

Þar næst gerðu þeir sér borg í miðjum heimi er kallað er Ásgarður. Það köllum vér Trója. Þar byggðu guðin og ættir þeirra og gerðust þaðan af mörg tíðindi og greinir bæði á jörðu og í lofti. Þar er einn staður er Hliðskjálf heitir, og þá er Óðinn settist þar í háseti, þá sá hann of alla heima og hvers manns athæfi og vissi alla hluti þá er hann sá. Kona hans hét Frigg Fjörgynsdóttir og af þeirra ætt er sú kynslóð komin er vér köllum ása ættir er byggt hafa Ásgarð hinn forna og þau ríki er þar liggja til, og er það allt goðkunnug ætt. Og fyrir því má hann heita Alföður að hann er faðir allra goðanna og manna og alls þess er af honum og hans krafti var fullgert. Jörðin var dóttir hans og kona hans. Af henni gerði hann hinn fyrsta soninn, en það er Ásaþór. Honum fylgdi afl og sterkleikur. Þar af sigrar hann öll kvikvendi.

10. kafli

Nörfi eða Narfi hét jötunn er byggði í Jötunheimum. Hann átti dóttur er Nótt hét. Hún var svört og dökk sem hún átti ætt til. Hún var gift þeim manni er Naglfari hét. Þeirra sonur hét Auður. Því næst var hún gift þeim er Annar hét. Jörð hét

þeirra dóttir. Síðast átti hana Dellingur. Var hann ása ættar. Var þeirra sonur Dagur. Var hann ljós og fagur eftir faðerni sínu.

Þá tók Alföður Nótt og Dag, son hennar, og gaf þeim tvo hesta og tvær kerrur og setti þau upp á himin, að þau skulu ríða á hverjum tveim dægum umhverfis jörðina. Ríður Nótt fyrri þeim hesti er kallaður er Hrímfaxi, og að morgni hverjum döggvir hann jörðina með méldropum sínum. Sá hestur er Dagur á heitir Skinfaxi og lýsir allt loft og jörðina af faxi hans."

11. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hversu stýrir hann gang sólar og tungls?"

Hár segir: "Sá maður er nefndur Mundilfari er átti tvö börn. Þau voru svo fögur og fríð að hann kallaði annað Mána en dóttur sína Sól og gifti hana þeim manni er Glenur hét. En guðin reiddust þessu ofdrambi og tóku þau systkin og settu upp á himin, létu Sól keyra þá hesta er drógu kerru sólarinnar, þeirrar er guðin höfðu skapað til að lýsa heimana af þeirri síu er flaug úr Múspellsheimi. Þeir hestar heita svo: Árvakur og Alsvinnur. En undir bógum hestanna settu guðin tvo vindbelgi að kæla þá, en í sumum fræðum er það kallað ísarnkol.

Máni stýrir göngu tungls og ræður nýjum og niðum. Hann tók tvö börn af jörðu er svo heita: Bil og Hjúki, er þau gengu frá brunni þeim er Byrgir heitir og báru á öxlum sér sá er heitir Sægur, en stöngin Símul. Viðfinnur er nefndur faðir þeirra. Þessi börn fylgja Mána, svo sem sjá má af jörðu."

12. kafli

Þá mælti Gangleri: "Skjótt fer sólin og nær svo sem hún sé hrædd, og eigi mundi hún þá meir hvata göngunni að hún hræddist bana sinn."

Þá svarar Hár: "Eigi er það undarlegt að hún fari ákaflega. Nær gengur sá er hana sækir, og engan útveg á hún nema renna undan."

Þá mælti Gangleri: "Hver er sá er henni gerir þann ómaka?"

Hár segir: "Það eru tveir úlfar, og heitir sá er eftir henni fer Skoll. Hann hræðist hún og hann mun taka hana. En sá heitir Hati Hróðvitnisson er fyrir henni hleypur og vill hann taka tunglið, og svo mun verða."

Þá mælti Gangleri: "Hver er ætt úlfanna?"

Hár segir: "Gýgur ein býr fyrir austan Miðgarð í þeim skógi er Járnviður heitir. Í þeim skógi byggja þær tröllkonur er Járnviðjur heita. Hin gamla gýgur fæðir að sonum marga jötna og alla í vargs líkjum, og þaðan af eru komnir þessir úlfar. Og svo er sagt að af ættinni verður sá einn máttkastur er kallaður er Mánagarmur. Hann fyllist með fjörvi allra þeirra manna er deyja, og hann gleypir tungl og stökkvir blóði himin og loft öll. Þaðan tynir sól skini sínu og vindar eru þá ókyrrir og gnýja héðan og handan. Svo segir í Völuspá:

Austur býr hin aldna
í Járnviði
og fæðir þar
Fenris kindir;
verður úr þeim öllum
einna nokkur
tungls tjúgari
í trölls hami.
Fyllist fjörvi
feigra manna,
rýður ragna sjöt
rauðum dreyra;
svört verða sólskin
of sumur eftir,
veður öll válynd.
Vituð þér enn eða hvað?"

13. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hver er leið til himins af jörðu?"

Þá svarar Hár og hló við: "Eigi er nú fróðlega spurt. Er þér eigi sagt það að guðin gerðu brú til himins af jörðu, og heitir Bifröst? Hana muntu séð hafa. Kann vera að það kallir þú regnboga. Hún er með þrem litum og mjög sterk og ger með list og kunnáttu meiri en aðrir smíðir. En svo sterk sem hún er, þá mun hún brotna þá er Múspells megir fara og ríða hana, og svima hestar þeirra yfir stórar ár. Svo koma þeir fram."

Þá mælti Gangleri: "Eigi þótti mér goðin gera af trúnaði brúna, ef hún skal brotna mega, er þau mega gera sem þau vilja."

Þá mælti Hár: "Eigi eru goðin hallmælis verð fyrir þessa smíð. Góð brú er Bifröst, en enginn hlutur er sá í þessum heimi er sér megi treystast þá er Múspells synir herja."

14. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hvað hafðist Alföður þá að er gjör var Ásgarður?"

Hár mælti: "Í upphafi setti hann stjórnarmenn í sæti og beiddi þá að dæma með sér örlög manna og ráða um skipun borgarinnar. Það var þar sem heitir Iðavöllur í miðri borginni. Var það hið fyrsta þeirra verk að gera hof það er sæti þeirra standa í, tólf önnur en hásætið það er Alföður á. Það hús er best gert á jörðu og mest. Allt er það utan og innan svo sem gull eitt. Í þeim stað kalla menn Glaðsheim.

Annan sal gerðu þeir, það var hörgur er gyðjurnar áttu og var hann allfagur. Það hús kalla menn Vingólf.

Þar næst gerðu þeir það að þeir lögðu aflu, og þar til gerðu þeir hamar og töng og steðja og þaðan af öll tól önnur, og því næst smíðuðu þeir málm og stein og tré og svo gnóglega þann málm er gull heitir, að öll búsgögn og öll reiðigögn höfðu þeir af gulli, og er sú öld kölluð gullaldur, áður en spilltist af tilkomu kvennanna. Þær komu úr Jötunheimum.

Þar næst settust guðin upp í sæti sín og réttu dóma sína og minntust hvaðan dvergar höfðu kviknað í moldunni og niðri í jörðunni, svo sem maðkar í holdi. Dvergarnir höfðu skipast fyrst og tekið kviknun í holdi Ýmis og voru þá maðkar, en af atkvæði guðanna urðu þeir vitandi manvits og höfðu manns líki og búa þó í jörðu og í steinum. Móðsognir var æðstur og annar Durinn. Svo segir í Völuspá:

Þá gengu regin öll
á rökstóla,
ginnheilug goð,
og of það gættust:
að skyldi dverga
drótt of skepja
úr brimi blóðgu
og úr Bláins leggjum.
Þar mannlíkun
mörg of gerðust,
dvergar í jörðu
sem Durinn sagði.

Og þessi segir hún nöfn þeirra dverganna:

Nýi, Niði
Norðri, Suðri,

Austri, Vestri,
Alþjófur, Dvalinn,
Nár, Náinn,
Nippingur, Dáinn,
Bifur, Báfur,
Bömbur, Nori,
Óri, Ónar,
Óðinn, Mjöðvitnir,
Vigur og Gandálfur,
Vindálfur, Þorinn,
Fili, Kili,
Fundinn, Vali,
Þór, Þróinn,
Þekkur, Litur, Vítur,
Nýr, Nýráður,
Rekkur, Ráðsvinnur.

En þessir eru og dverggar og búa í steinum, en hinir fyrri í moldu:

Draupnir, Dólgþvari,
Haur, Hugstari,
Hleðjólfr, Glóinn,
Dór, Óri,
Dúfur, Andvari,
Heftifili,
Hár, Svíar.

En þessir komu frá Svarinshaugi til Aurvanga á Jöruvöllu og er þaðan kominn Lofar. Þessi eru nöfn þeirra:

Skirfir, Virfir,
Skafiður, Ái,
Álfur, Ingi,
Eikinskjaldi,
Falur, Frosti,
Fiður, Ginnar."

15. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hvar er höfuðstaðurinn eða helgistaðurinn goðanna?"

Hár svarar: "Það er að aski Yggdrasils. Þar skulu guðin eiga dóma sína hvern dag."

Þá mælti Gangleri: "Hvað er að segja frá þeim stað?"

Þá segir Jafnhár: "Askurinn er allra trjáa mestur og bestur. Limar hans dreifast yfir heim allan og standa yfir himni. Þrjár rætur trésins halda því uppi og standa afar breitt. Ein er með ásum en önnur með hrímþursum, þar sem forðum var Ginnungagap. Hin þriðja stendur yfir Niflheimi, og undir þeirri rót er Hvergelmir, en Níðhöggur gnagar neðan rótina. En undir þeirri rót er til hrímþursa horfir, þar er Mímisbrunnur, er spekt og manvit er í fólgið, og heitir sá Mímir er á brunninn. Hann er fullur af vísindum, fyrir því að hann drekkur úr brunninum af horninu Gjallarhorni. Þar kom Alföður og beiddist eins drykkjar af brunninum, en hann fékk eigi fyrr en hann lagði auga sitt að veði. Svo segir í Völuspá:

Allt veit eg, Óðinn,
hvar þú auga falt,
í þeim hinum mæra
Mímis brunni;
drekur mjöð Mímir
morgun hverjan
af veði Valföðurs.
Vituð þér enn eða hvað?

Þriðja rót asksins stendur á himni, og undir þeirri rót er brunnur sá er mjög er heilagur er heitir Urðarbrunnur. Þar eiga guðin dómstað sinn. Hvern dag ríða æsir þangað upp um Bifröst. Hún heitir og Ásbrú. Hestar ásanna heita svo: Sleipnir er bestur, hann á Óðinn, hann hefur átta fætur. Annar er Gláður, þriðji Gyllir, fjórði Glenur, fimmti Skeiðbrimir, sjötti Silfrintoppur, sjöundi Sinir, áttundi Gils, níundi Falhófnir, tíundi Gulltoppur, ellefti Léttfeti. Baldurs hestur var brenndur með honum. En Þór gengur til dómsins og veður ár þær er svo heita:

Körmt og Örmt
og Kerlaugar tvær,
þær skal Þór vaða
dag hvern
er hann dæma fer
að aski Yggdrasils,
því að Ásbrú
brenn öll loga,
heilug vötn hlóa."

Þá mælti Gangleri: "Brennur eldur yfir Bifröst?"

Hár segir: "Það er þú sérð rautt í boganum er eldur brennandi. Upp á himin myndu ganga hrímpursar og bergrisar ef öllum væri fært á Bifröst þeim er fara vilja."

Margir staðir eru á himni fagrir, og er þar allt guðleg vörn fyrir. Þar stendur salur einn fagur undir askinum við brunninn, og úr þeim sal koma þrjár meyjar, þær er svo heita: Urður, Verðandi, Skuld. Þessar meyjar skapa mönnum aldur. Þær köllum vér nornir. Enn eru fleiri nornir þær er koma til hvers manns er borinn er, að skapa aldur, og eru þessar goðkunnugar en aðrar álfa ættar en hinar þriðju dverga ættar svo sem hér segir:

Sundurbornar mjög
hygg eg að nornir sé,
eigut þær ætt saman;
sumar eru áskunnar,
sumar eru álfkunnar,
sumar dætur Dvalins."

Þá mælti Gangleri: "Ef nornir ráða örlögum manna, þá skipta þær geysi ójafnt, er sumir hafa gott líf og ríkulegt en sumir hafa lítið lén eða lof, sumir langt líf, sumir skammt."

Hár segir: "Góðar nornir og vel ættaðar skapa góðan aldur. En þeir menn er fyrir ósköpum verða, þá valda því illar nornir."

16. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hvað er fleira að segja stórmerkja frá askinum?"

Hár segir: "Margt er þar af að segja. Örn einn situr í limum asksins, og er hann margs vitandi, en í milli augna honum situr haukur sá er heitir Veðurfölnir. Íkorni sá er heitir Ratatoskur rennur upp og niður eftir askinum og ber öfundarorð milli arnarins og Níðhöggs. En fjórir hirtir renna í limum asksins og bíta barr. Þeir heita svo: Dáinn, Dvalinn, Duneyr, Duraþrór. En svo margir ormar eru í Hvergeldmi með Níðhöggi að engin tunga má telja. Svo segir hér:

Askur Yggdrasils
drýgir erfiði
meira en menn viti.
Hjörtur bítur ofan,
en á hliðu fúnar,
skerðir Níðhoggur neðan.

Svo er sagt:

Ormar fleiri
liggja und aski Yggdrasils
en það of hyggi hver ósvinnra afa,
Góinn og Móinn,
þeir eru Grafvitnis synir,
Grábakur og Grafvölluður,
Ófnir og Sváfnir
hygg eg að æ muni
meiðs kvistum má.

Enn er það sagt að nornir þær er byggja við Urðarbrunn taka hvern dag vatn í brunninum og með aurinn þann er liggur um brunninn og ausa upp yfir askinn til þess að eigi skuli limar hans tréna eða fúna. En það vatn er svo heilagt að allir hlutir þeir sem þar koma í brunninn verða svo hvítir sem hinna sú er skjall heitir er innan liggur við eggskurn, svo sem hér segir:

Ask veit eg ausinn
heitir Yggdrasill,
hár baðmur heilagur,
hvíta auri,
þaðan koma döggar
er í dali falla,
stendur hann æ yfir grænn
Urðar brunni.

Sú döggr er þaðan af fellur á jörðina, það kalla menn hunangfall, og þar af fæðast býflugur. Fuglar tveir fæðast í Urðarbrunni, þeir heita svanir, og af þeim fuglum hefur komið það fuglakyn er svo heitir."

17. kafli

Þá mælti Gangleri: "Mikil tíðindi kanntu að segja af himnum. Hvað er þar fleira höfuðstaða en að Urðarbrunni?"

Hár segir: "Margir staðir eru þar göfuglegir. Sá er einn staður þar er kallaður er Álfheimur. Þar byggir fólk það er Ljósálfar heita, en Dökkálfar búa niðri í jörðu, og eru þeir ólíkir þeim sýnum en miklu ólíkari reyndum. Ljósálfar eru fegri en sól sýnum, en Dökkálfar eru svartari en bik.

Þar er einn sá staður er Breiðablik er kallaður og enginn er þar fegri staður. Þar er og sá er Glitnir heitir, og eru veggir hans og steður og stólpar af rauðu gulli,

en þak hans af silfri. Þar er enn sá staður er Himinbjörg heita. Sá stendur á himins enda við brúarsporð, þar er Bifröst kemur til himins. Þar er enn mikill staður er Valaskjálf heitir. Þann stað á Óðinn. Þann gerðu guðin og þöktu skíru silfri, og þar er Hliðskjálfinn í þessum sal, það háseti er svo heitir. Og þá er Alföður situr í því sæti, þá sér hann of allan heim.

Á sunnanverðum himins enda er sá salur er allra er fegurstur og bjartari en sólin, er Gimlé heitir. Hann skal standa þá er bæði himinn og jörð hefur farist, og byggja þann stað góðir menn og réttlátir of allar aldir. Svo segir í Völuspá:

Sal veit eg standa
sólu fegra
gulli betra
á Gimlé;
þar skulu dyggvar
dróttir byggja
og of aldurdaga
yndis njóta."

Þá mælti Gangleri: "Hvað gætir þess staðar þá er Surtalogi brennir himin og jörð?"

Hár segir: "Svo er sagt að annar himinn sé suður og upp frá þessum himni og heitir sá himinn Andlangur, en hinn þriðji himinn sé enn upp frá þeim og heitir sá Víðbláinn, og á þeim himni hyggjum vér þennan stað vera. En Ljósálfar einir hyggjum vér að nú byggi þá staði."

18. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hvaðan kemur vindur? Hann er sterkur svo að hann hrærir stór höf, og hann æsir eld. En svo sterkur sem hann er, þá má eigi sjá hann. Því er hann undarlega skapaður."

Þá segir Hár: "Það kann eg vel að segja þér. Á norðanverðum himins enda situr jötunn sá er Hræsvelgur heitir. Hann hefur arnarham. En er hann beinir flug, þá standa vindar undan vængjum honum. Hér segir svo:

Hræsvelgur heitir
er situr á himins enda,
jötunn í arnarham;
af hans vængjum
kveða vind koma
alla menn yfir."

19. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hví skilur svo mikið að sumar skal vera heitt en vetur kaldur?"

Hár segir: "Eigi myndi svo fróður maður spyrja, því að þetta vita allir að segja. En ef þú ert einn orðinn svo fávís að eigi hefur þetta heyrt, þá vil eg þó það vel virða að heldur spyrjir þú eitt sinn ófróðlega en þú gangir lengur duliður þess er skylt er að vita.

Svásuður heitir sá er faðir Sumars er, og er hann sællífur svo að af hans heitir er það kallað sváslegt er blítt er. En faðir Vetrar er ýmist kallaður Vindlóni eða Vindsvalur. Hann er Vosaðarson, og voru þeir áttungar grimmir og svalbrjóstaðir, og hefur Vetur þeirra skaplyndi."

20. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hverjir eru æsir þeir er mönnum er skylt að trú á?"

Hár segir: "Tólf eru æsir guðkunnugir."

Þá mælti Jafnhár: "Eigi eru ásynjurnar óhelgari og eigi mega þær minna."

Þá mælti Þriðji: "Óðinn er æðstur og elstur ásanna. Hann ræður öllum hlutum, og svo sem önnur guðin eru máttug þá þjóna honum öll svo sem börn föður. En Frigg er kona hans og veit hún örlög manna þótt hún segi eigi spár, svo sem hér er sagt að Óðinn mælti sjálfur við þann ás er Loki heitir:

Ær ertu Loki
og örviti,
hví leggsta þú, Loki?
Örlög Frigg
hygg eg að öll viti,
þótt hún sjálfgi segi.

Óðinn heitir Alföður, því að hann er faðir allra goða. Hann heitir og Valföður, því að hans óskasynir eru allir þeir er í val falla. Þeim skipar hann Valhöll og Víngólf, og heita þeir þá einherjar. Hann heitir og Hangaguð og Haftaguð, Farmaguð - og enn hefur hann nefnst á fleiri vega þá er hann var kominn til Geirröðar konungs:

Hétumk Grímur

og Gangleri,
Herjan, Hjálmbéri,
Þekkur, Þriði,
Þuður, Uður,
Helblindi, Hár,
Saður, Svipall,
Sanngetall,
Herteitur, Hnikar,
Bileygur, Báleygur,
Bölverkur, Fjölnir,
Grímnir, Glapsviður, Fjölsviður,
Síðhöttur, Síðskeggur,
Sigföður, Hnikuður,
Alföður, Atríður, Farmatýr,
Óski, Ómi,
Jafnhár, Biflindi,
Göndlir, Hárbarður,
Sviður, Sviðrir,
Jálkur, Kjalar, Viður,
Þrór, Yggur, Þundur,
Vakur, Skilvingur,
Váfuður, Hroftatýr,
Gautur, Veratýr."

Þá mælti Gangleri: "Geysimörg heiti hafið þér gefið honum! Og það veit trúá mín að þetta mun vera mikill fróðleikur sá er hér kann skyn og dæmi hverjir atburðir hafa orðið sér til hvers þess nafns!"

Þá segir Hár: "Mikil skynsemi er að rifja vandlega það upp. En þó er þér það skjótast að segja að flest heiti hafa verið gefin af þeim atburð að svo margar sem eru greinir tungnanna í veröldinni, þá þykjast allar þjóðir þurfa að breyta nafni hans til sinnar tungu til ákalls og bæna fyrir sjálfum sér. En sumir atburðir til þessara heita hafa gerst í ferðum hans, og er það fært í frásagnir, og muntu eigi mega fróður maður heita ef þú skalt eigi kunna segja frá þeim stórtíðindum."

21. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hver eru nöfn annarra ásanna, eða hvað hafast þeir að, eða hvað hafa þeir gert til frama?"

Hár segir: "Þór er þeirra framast, sá er kallaður er Ásarpór eða Ökuþór. Hann er sterkastur allra guðanna og manna. Hann á þar ríki er Þrúðvangar heita en höll

hans heitir Bilskirnir. Í þeim sal eru fimm hundruð gólfa og fjórir tigur. Það er hús mest svo að menn hafa gert. Svo segir í Grímnismálum:

Fimm hundrað gólfa
og um fjórum tugum
svo hygg eg Bilskirni með bugum,
ranna þeirra
er eg reft vita
míns veit eg mest magar.

Þór á hafra tvo er svo heita: Tanngnjóstur og Tanngrísir, og reið þá er hann ekur, en hafrarnir draga reiðina. Því er hann kallaður Ökuþór. Hann á og þrjá kostgripa. Einn þeirra er hamarinn Mjöllnir er hrímpursar og bergrisar kenna þá er hann kemur á loft, og er það eigi undarlegt. Hann hefur lamið margan haus á feðrum eða frændum þeirra. Annan grip á hann bestan: Megingjarðir. Og er hann spennir þeim um sig, þá vex honum ásmegin hálfu. Hinn þriðja hluta á hann, þann er mikill gripur er í, það eru járnglófar. Þeirra má hann eigi missa við hamarsskaftið. En enginn er svo fróður að telja kunni öll stórvirki hans. En segja kann eg þér svo mörg tíðindi frá honum að dveljast munu stundirnar áður en sagt er allt það er eg veit."

22. kafli

Þá mælti Gangleri: "Spyrja vil eg tíðinda af fleiri ásunum."

Hár segir: "Annar son Óðins er Baldur, og er frá honum gott að segja. Hann er bestur og hann lofa allir. Hann er svo fagur álitum og bjartur svo að lýsir af honum, og eitt gras er svo hvítt að jafnað er til Baldurs brár. Það er allra grasa hvítast. og þar eftir máttu marka hans fegurð bæði á hár og á líki. Hann er vitrastur ásanna og fegurst talaður og líknsamastur. En sú náttúra fylgir honum að enginn má haldast dómur hans. Hann býr þar sem heitir Breiðablik. Það er á himni. Í þeim stað má ekki vera óhreint, svo sem hér segir:

Breiðablik heita
þar er Baldur hefir
sér of gerva sali;
á því landi
er eg liggja veit
fæsta feiknstafi.

23. kafli

Hinn þriðji ás er sá er kallaður er Njörður. Hann býr á himni þar sem heitir Nóatún. Hann ræður fyrir göngu vinds og stillir sjá og eld. Á hann skal heita til sæfara og til veiða. Hann er svo auðugur og fésæll að hann má gefa þeim auð landa eða lausafjár er á hann heita til þess. Eigi er Njörður ása ættar. Hann var upp fæddur í Vanaheimum, en vanir gísluðu hann goðunum og tóku í mót að gíslingu þann er Hænir heitir. Hann varð að sætt með goðunum og vönum.

Njörður á þá konu er Skaði heitir, dóttir Þjassa jötuns. Skaði vill hafa bústað þann er átt hafði faðir hennar. Það er á fjöllum nokkrum, þar sem heitir Þrymheimur. En Njörður vill vera nær sæ. Þau sættust á það að þau skyldu vera níu nætur í Þrymheimi en þá aðrar níu að Nóatúnum. En er Njörður kom aftur til Nóatúna af fjallinu, þá kvað hann þetta:

Leið erumk fjöll
varka eg lengi á,
nætur einar níu;
úlfa þytur
mér þótti illur vera
hjá söngvi svana.

Þá kvað Skaði þetta:

Sofa eg né máttak
sævar beðjum á
fugls jarmi fyrir;
sá mig vekur
er af víði kemur
morgun hverjan már.

Þá fór Skaði upp á fjallið og byggði í Þrymheimi, og fer hún mjög á skíðum og með boga og skýtur dýr. Hún heitir Öndurguð eða Öndurdís. Svo er sagt:

Þrymheimur heitir
er Þjassi bjó
sá hinn ámáttki jötunn;
en nú Skaði byggir
skír brúður guða
fornar tóttir föður.

24. kafli

Njörður í Nóatúnum gat síðan tvö börn. Hét sonur Freyr en dóttir Freyja. Þau voru fögur álitum og máttug. Freyr er hinn ágætasti af ásum. Hann ræður fyrir

regni og skini sólar, og þar með ávexti jarðar, og á hann er gott að heita til árs og friðar. Hann ræður og fésælu manna. En Freyja er ágætust af ásynjum. Hún á þann bæ á himni er Fólkvangur heitir, og hvar sem hún ríður til vígs, þá á hún hálfan val, en hálfan Óðinn, svo sem hér segir:

Fólkvangur heitir
en þar Freyja ræður
sessa kostum í sal;
hálfan val
hún kýs á hverjan dag,
en hálfan Óðinn á.

Salur hennar, Sessrúmnir, hann er mikill og fagur. En er hún fer þá ekur hún köttum tveim og situr í reið. Hún er nákvæmust mönnum til á að heita, og af hennar nafni er það tignarnafn er ríkiskonur eru kallaðar fróvur. Henni líkaði vel mansöngur. Á hana er gott að heita til ásta."

25. kafli

Þá mælti Gangleri: "Miklir þykja mér þessir fyrir sér æsir og eigi er undarlegt að mikill kraftur fylgi yður er þér skuluð kunna skyn goðanna og vita hvert biðja skal hvefrrar bænarinnar. Eða eru fleiri enn goðin?"

Hár segir: "Sá er enn ás er Týr heitir. Hann er djarfastur og best hugaður, og hann ræður mjög sigri í orustum. Á hann er gott að heita hreystimönnum. Það er orðtak að sá er týhraustur er umfram er aðra menn og ekki sést fyrir. Hann var vitur svo að það er mælt að sá er týspakur er vitur er. Það er eitt mark um djarfleik hans, þá er æsir lokkuðu Fenrisúlfi til þess að leggja fjöturinn á hann, Gleipni, þá trúði hann þeim eigi að þeir myndu leysa hann fyrr en þeir lögðu honum að veði hönd Týs í munn úlfsins. En þá er æsir vildu eigi leysa hann þá beit hann höndina af þar er nú heitir úlfliður, og er hann einhendur og ekki kallaður sættir manna.

26. kafli

Bragi heitir einn. Hann er ágætur að speki og mest að málsnilld og orðfimi. Hann kann mest af skáldskap, og af honum er bragur kallaður skáldskapur, og af hans nafni er sá kallaður bragur karla eða kvenna er orðsnilld hefur frammar en aðrir, kona eða karlmaður. Kona hans er Iðunn. Hún varðveitir í eski sínu epli þau er goðin skulu á bíta þá er þau eldast, og verða þá allir ungir, og svo mun vera allt til ragnarökkurs."

Þá mælti Gangleri: "Allmikið þykir mér goðin eiga undir gæslu eða trúnaði Iðunnar."

Þá mælti Hár og hló við: "Nær lagði það ófæru einu sinni. Kunna mun eg þar af að segja, en þú skalt nú fyrst heyra nöfn ásanna fleiri.

27. kafli

Heimdallur heitir einn. Hann er kallaður hvíti ás. Hann er mikill og heilagur. Hann báru að syni meyjar níu og allar systur. Hann heitir og Hallinskíði og Gullintanni, tennur hans voru af gulli. Hestur hans heitir Gulltoppur. Hann býr þar er heitir Himinbjörg við Bifröst. Hann er vörður goða og situr þar við himins enda að gæta brúarinnar fyrir bergrisum. Þarf hann minni svefn en fugl. Hann sér jafnt nótt sem dag hundrað rasta frá sér. Hann heyrir og það er gras vex á jörðu eða ull á sauðum og allt það er herra lætur. Hann hefur lúður þann er Gjallarhorn heitir, og heyrir blástur hans í alla heima. Heimdallar sverð er kallað höfuð. Hér er svo sagt:

Himinbjörg heita,
en þar Heimdall kveða
valda véum;
þar vörður goða
drekur í væru ranni
gladur hinn góða mjöð.

Og enn segir hann sjálfur í Heimdallargaldri:

Níu em eg mæðra mögur,
níu em eg systra sonur.

28. kafli

Höður heitir einn ásinn. Hann er blindur. Ærið er hann styrkur, en vilja myndu goðin að þennan ás þyrfti eigi að nefna, því að hans handaverk munu lengi vera höfð að minnum með goðum og mönnum.

29. kafli

Víðar heitir einn, hinn þögli ás. Hann hefur skó þjökkvan. Hann er sterkur næst því sem Þór er. Af honum hafa goðin mikið traust í allar þrautir.

30. kafli

Áli eða Váli heitir einn, sonur Óðins og Rindar. Hann er djarfur í orustum og mjög happskeytur.

31. kafli

Ullur heitir einn, sonur Sifjar, stúpsonur Þórs. Hann er bogmaður svo góður og skíðfær svo að enginn má við hann keppast. Hann er fagur álitum og hefur hermanns atgervi. Á hann er og gott að heita í einvígi.

32. kafli

Forseti heitir sonur Baldurs og Nönnu Nepsdóttur. Hann á þann sal á himni er Glitnir heitir. En allir er til hans koma með sakarvandræði, þá fara allir sáttir á braut. Sá er dómstaður bestur með guðum og mönnum. Svo segir hér:

Glitnir heitir salur,
hann er gulli studdur
og silfri þaktur hið sama;
en þar Forseti
byggir flestan dag
og svæfir allar sakar.

33. kafli

Sá er enn taldur með ásum er sumir kalla rógbera ásanna og frumkveða flærðanna og vömm allra goða og manna. Sá er nefndur Loki eða Loftur, sonur Fárbauda jötuns. Móðir hans er Laufey eða Nál, bræður hans eru þeir Býleistur og Heldblindi. Loki er fríður og fagur sýnum, illur í skaplyndi, mjög fjölbreytinn að háttum. Hann hafði þá speki umfram aðra menn er slægð heitir og vélar til allra hluta. Hann kom ásum jafnan í fullt vandræði, og oft leysti hann þá með vélræðum. Kona hans heitir Sigyn, sonur þeirra Nari eða Narfi.

34. kafli

Enn átti Loki fleiri börn. Angurboða heitir gýgur í Jötunheimum. Við henni gat Loki þrjú börn. Eitt var Fenrisúlfrur, annað Jörmungandur, það er Miðgarðsormur, þriðja er Hel.

En er goðin vissu til þess að þessi þrjú systkin fæddust upp í Jötunheimum og goðin röktu til spádóma að af systkinum þessum myndi þeim mikið mein og óhapp standa og þótti öllum mikils ills af væni, fyrst af móðerni og enn verra af faðerni, þá sendi Alföður til guðin að taka börnin og færa sér. Og er þau komu til hans, þá kastaði hann orminum í hinn djúpa sæ er liggur um öll lönd, og óx sá ormur svo að hann liggur í miðju hafinu of öll lönd og bítur í sporð sér. Hel kastaði hann í Niflheim og gaf henni vald yfir níu heimum, að hún skipti öllum vistum með þeim er til hennar voru sendir, það eru sótt dauðir menn og ellidauðir. Hún á þar mikla bólstaði og eru garðar hennar forkunnar háir og grindur stórar. Éljúðnir heitir salur hennar, Hungur diskur hennar, Sultur knífur hennar, Ganglati þrællinn, Ganglöt ambátt, Fallandaforað þreskuldur hennar er inn gengur, Kör sæng, Blíkjandaböl ársali hennar. Hún er blá hálf en hálf með hörundar lit. Því er hún auðkennd og heldur gnúpleit og grimmeleg.

Úlfinn fæddu æsir heima og hafði Týr einn djarfleik til að ganga að úlfinum og gefa honum mat. En er guðin sáu hversu mikið hann óx hvern dag, og allar spár sögðu að hann myndi vera lagður til skaða þeim, þá fengu æsir það ráð að þeir gerðu fjötur allsterkan er þeir kölluðu Læding, og báru hann til úlfsins og báðu hann reyna afl sitt við fjöturinn. En úlfinum þótti sér það ekki ofurefli og lét þá fara með sem þeir vildu. Hið fyrsta sinn er úlfurinn spyrnti við brotnaði sá fjötur. Svo leystist hann úr Lædingi.

Því næst gerðu æsirnar annan fjötur hálfu sterkari er þeir kölluðu Dróma, og báðu enn úlfinn reyna þann fjötur og töldu hann verða myndu ágætan mjög að afli ef slík stórsmíð mætti eigi halda honum. En úlfurinn hugsaði að þessi fjötur var sterkur mjög og það með að honum hafði afl vaxið síðan er hann braut Læding. Kom það í hug að hann myndi verða að leggja sig í hættu ef hann skyldi frægur verða, og lét leggja á sig fjöturinn. Og er æsir töldust búnir, þá hristi úlfurinn sig og laust fjötrinum á jörðina og knúði fast að, spyrnti við, braut fjöturinn svo að fjarri flugu brotin. Svo drap hann sig úr Dróma. Það er síðan haft fyrir orðtak að "leysi úr Lædingi" eða "drepi úr Dróma" þá er einhver hlutur er ákaflega sóttur.

Eftir það óttuðust æsirnar að þeir myndu eigi fá bundið úlfinn. Þá sendi Alföður þann er Skírnir er nefndur, sendimaður Freys, ofan í Svartálfaheim til dverga nokkurra og lét gera fjötur þann er Gleipnir heitir. Hann var gjör af sex hlutum: Af dyn kattarins og af skeggi konunnar og af rötum bjargsins og af sinum bjarnarins og af anda fisksins og af fugls hráka. Og þóttú vitir eigi áður þessi tíðindi, þá máttu nú finna skjótt hér sönn dæmi að eigi er logið að þér: Séð munt þú hafa að konan hefur ekki skegg, og enginn dynur verður af hlaupi kattarins, og eigi eru rætur undir bjarginu. Og það veit trúa mín að jafnsatt er það allt er eg hef sagt þér, þótt þeir séu sumir hlutir er þú mátt eigi reyna."

Þá mælti Gangleri: "Þetta má eg að vísu skilja að satt er. Þessa hluti má eg sjá er þú hefur nú til dæma tekið. En hvernig varð fjöturinn smíðaður?"

Hár segir: "Það kann eg þér vel segja. Fjöturinn varð sléttur og blautur sem silkiræma en svo traustur og sterkur sem nú skaltu heyra.

Þá er fjöturinn var færður ásunum þökkuðu þeir vel sendimanni sitt erindi. Þá fóru æsirnar út í vatn það er Ámsvartnir heitir, í hólmi þann er Lyngvi er kallaður, og kölluðu með sér úlfinn, sýndu honum silkibandið og báðu hann slíta og kváðu vera nokkru traustara en líkindi þættu á fyrir digurleiks sakir, og seldi hver öðrum og treysti með handaafli, og slitnaði eigi. En þó kváðu þeir úlfinn slíta myndu.

Þá svarar úlfurinn: "Svo líst mér á þennan dregil sem enga frægð muni eg af hljóta þótt eg slíti í sundur svo mjótt band. En ef það er gjört með list og vél, þótt það sýnist lítið, þá kemur það band eigi á mína fætur."

Þá söguð æsirnar að hann mundi skjótt sundur slíta mjótt silkiband er hann hafði fyrr brotið stóra járnfjötra. "En ef þú færð eigi þetta band slitið, þá muntu ekki hræða mega goðin, enda skulum vér þá leysa þig."

Úlfurinn segir: "Ef þér bindið mig svo að eg fæ eigi leyst mig, þá skolið þér svo að mér mun seint verða að taka af yður hjálp. Ófús em eg að láta þetta band á mig leggja. En heldur en þér frýið mér hugar, þá leggi einhver yðar hönd sína í munn mér að veði að þetta sé falslaust gert."

En hver ásanna sá til annars og þótti nú vera tvö vandræði, og vildi enginn sína hönd fram selja fyrr en Týr lét fram hönd sína hægri og leggur í munn úlfinum. En er úlfurinn spyrnir, þá harðnaði bandið, og því harðar er hann braust um því skarpara var bandið. Þá hlógu allir nema Týr. Hann lét hönd sína.

Þá er æsirnar sáu að úlfurinn var bundinn að fullu, þá tóku þeir festina er úr var fjötrinum, er Gelgja hét, og drógu hana gegnum hellu mikla, sú heitir Gjöll, og festu helluna langt í jörð niður. Þá tóku þeir mikinn stein og skutu enn lengra í jörðina. Sá heitir Þviti, og höfðu þann stein fyrir festarhælinn.

Úlfurinn gapti ákaflega og fékkst um mjög og vildi bíta þá. Þeir skutu í munn honum sverði nokkru. Nema hjöltin við neðri gómi en efri gómi blóðrefill. Það er gómssparr hans. Hann grenjar illilega og slefa rennur úr munni hans. Það er sú á er Vón heitir. Þar liggur hann til ragnarökkurs."

Þá mælti Gangleri: "Furðu illa barneign gat Loki. En öll þessi systkin eru mikil fyrir sér. En fyrir hví drápu æsir eigi úlfinn er þeim er ills von af honum?"

Hár svarar: "Svo mikils virtu goðin vé sín og griðastaði að eigi vildu þau saurga þá með blóði úlfsins, þótt svo segi spárnar að hann muni verða að bana Óðni."

35. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hverjar eru ásynjurnar?"

Hár segir: "Frigg er æðst. Hún á þann bæ er Fensalir heita og er hann allveglegur.

Önnur er Sága. Hún býr á Sökkvabekk og er það mikill staður.

Þriðja er Eir. Hún er lækni bestur.

Fjórdða er Gefjun. Hún er mæð og henni þjóna þær er meyjar andast.

Fimmta er Fulla. Hún er enn mæð og fer laushár og gullband um höfuð. Hún ber eski Friggjar og gætir skóklæða hennar og veit launráð með henni.

Freyja er tignust með Frigg. Hún giftist þeim manni er Óður heitir. Dóttir þeirra heitir Hnoss. Hún er svo fögur að af hennar nafni eru hnossir kallaðar það er fagurt er og gersemlegt. Óður fór í braut langar leiðir, en Freyja grætur eftir, en tár hennar er gull rautt. Freyja á mörg nöfn, en sú er sök til þess að hún gaf sér ýmis heiti er hún fór með ókunnum þjóðum að leita Óðs. Hún heitir Mardöll og Hörn, Gefn, Sýr. Freyja átti brisingamen. Hún er kölluð Vanadís.

Sjöunda Sjöfn. Hún gætir mjög til að snúa hugum manna til ásta, kvenna og karla. Af hennar nafni er elskhuginn kallaður sjafni.

Áttunda Lofn. Hún er svo mild og góð til áheita að hún fær leyfi af Alföður eða Frigg til manna samgangs, kvenna og karla, þótt áður sé bannað eða þvertekið. Fyrir því er af hennar nafni lof kallað, og svo það er lofað er mjög af mönnum.

Níunda Vár. Hún hlýðir á eiða manna og einkamál er veita sín á milli konur og karlar. Því heita þau mál várar. Hún hefnir og þeim er brigða.

Tíunda Vör. Hún er vitur og spurul svo að engan hlut má hana leynd. Það er orðtak að kona verði vör þess er hún verður vís.

Ellefta syn. Hún gætir dura í höllinni og lýkur fyrir þeim er eigi skulu inn ganga og hún er sett til varnar á þingum fyrir þau mál er hún vill ósanna. Því er það orðtak að syn sé fyrir sett þá er maður neitar.

Tólfta Hlín. Hún er sett til gæslu yfir þeim mönnum er Frigg vill forða við háska nokkrum. Þaðan af er það orðtak að sá er forðast hleinir.

Þrettánda Snotra. Hún er vitur og látprúð. Af hennar heiti er kallað snotur kona eða karlmaður sá er hóflátur er.

Fjórtánda Gná. Hana sendir Frigg í ýmsa heima að erindum sínum. Hún á þann hest, er rennur loft og lög, er heitir Hófvarpni. Það var eitt sinn er hún reið að vanir nokkrir sá reið hennar í loftinu. Þá mælti einn:

"Hvað er þar flýgur?
Hvað þar fer
eða að lofti líður?"

Hún svarar:

"Né eg flýg,
þó eg fer
og að lofti líðk
á Hófvarpni
þeim er Hamskerpir
gat við Garðrofu."

Af Gnár nafni er svo kallað að það gnæfir er hátt fer.

Sól og Bil eru taldar með ásynjum, en sagt er fyrr frá eðli þeirra.

36. kafli

Enn eru þær aðrar er þjóna skulu í Valhöll, bera drykkju og gæta borðbúnaðar og ölgagna. Svo eru þær nefndar í Grímnismálum:

Hrist og Mist
vil eg að mér horn beri,
Skeggjöld og Skögul,
Hildur og Þrúður,
Hlökk og Herfjötur,
Göll og Geirahöð,
Randgríð og Ráðgríð,
og Reginleif.
Þær bera einherjum öl.

Þessar heita valkyrjur. Þær sendir Óðinn til hverrar orustu. Þær kjósa feigð á menn og ráða sigri. Gunnur og Rota og norn hin yngsta er Skuld heitir ríða jafnan að kjósa val og ráða vígum.

Jörð, móðir Þórs, og Rindur, móðir Vála, eru taldar með ásynjum.

37. kafli

Gymir hét maður en kona hans Aurboða. Hún var bergrisaættar. Dóttir þeirra er Gerður, er allra kvenna er fegurst. Það var einn dag er Freyr hafði gengið í Hliðskjálf og sá of heima alla. En er hann leit í norðurætt, þá sá hann á einum bæ mikið hús og fagurt, og til þess húss gekk kona, og er hún tók upp höndum og lauk hurð fyrir sér þá lýsti af höndum hennar bæði í loft og á lög, og allir heimar birtust af henni. Og svo hefndi honum það mikla mikillæti er hann hafði sest í það helga sæti að hann gekk í braut fullur af harmi. Og er hann kom heim mælti hann ekki, hvorki svaf hann né drakk. Enginn þorði og krefja hann orða.

Þá lét Njörður kalla til sín Skírni, skósvein Freys, og bað hann ganga til Freys og beiða hann orða og spyrja hverjum hann væri svo reiður að hann mælti ekki við menn. En Skírnir kvaðst ganga myndu, og eigi fús, og kvað illra svara vera von af honum. En er hann kom til Freys, þá spurði hann hví Freyr var svo hnipinn og mælti ekki við menn. Þá svarar Freyr og sagði að hann hafði séð konu fagra, og fyrir hennar sakir var hann svo harmsfullur að eigi myndi hann lengi lifa ef hann skyldi eigi ná henni. "Og nú skaltu fara og biðja hennar mér til handa og hafa hana heim hingað hvort er faðir hennar vill eða eigi, og skal eg það vel launa þér."

Þá svarar Skírnir, sagði svo að hann skal fara sendiferð en Freyr skal fá honum sverð sitt. Það var svo gott sverð að sjálft vóst. En Freyr lét eigi það til skorta og gaf honum sverðið.

Þá fór Skírnir og bað honum konunnar og fékk heit hennar, og níu nóttum síðar skyldi hún þar koma er Barrey heitir og ganga þá að brullaupinu með Frey. En er Skírnir sagði Frey sitt erindi, þá kvað hann þetta:

"Löng er nótt,
löng er önnur,
hve mega eg þreyja þrjár?
Oft mér mánaður
minni þótti
en sjá hálf hýnótt."

Þessi sök er til er Freyr var svo vopnlaus er hann barðist við Belja og drap hann með hjartarhorni."

Þá mælti Gangleri: "Undur mikið er þvílíkur höfðingi sem Freyr er vildi gefa sverð svo að hann átti eigi annað jafngott. Geysimikið mein var honum það þá er hann barðist við þann er Belji heitir. Það veit trúa mín að þeirrar gafar mundi hann þá iðrast."

Þá svarar Hár: "Lítið mark var þá að er þeir Belji hittust. Drepa mátti Freyr hann með hendi sinni. Verða mun það er Frey mun þykja verr við koma er hann missir sverðsins þá er Múspellssynir fara og herja."

38. kafli

Þá mælti Gangleri: "Það segir þú að allir þeir menn er í orustu hafa fallið frá upphafi heims eru nú komnir til Óðins í Valhöll. Hvað hefur hann að fá þeim að vistum? Eg hugði að þar skyldi vera allmikið fjölmenni."

Þá svarar Hár: "Satt er það er þú segir. Allmikið fjölmenni er þar. En miklu fleira skal enn verða, og mun þó of lítið þykja þá er úlfurinn kemur. En aldrei er svo mikill mannfjöldi í Valhöll að eigi má þeim endast flesk galtar þess er Sæhrímnir heitir. Hann er soðinn hvern dag og heill að aftni. En þessi spurning er nú spyr þú þykir mér líkara að fáir muni svo vísir vera að hér kunni satt af að segja. Andhrímnir heitir steikarinn, en Eldhrímnir ketillinn. Svo er hér sagt:

Andhrímnir lætur
í Eldhrímn
Sæhrímn soðinn,
fleska bast,
en það fáir vita
við hvað einherjar alast."

Þá mælti Gangleri: "Hvort hefur Óðinn það sama borðhald sem einherjar?"

Hár segir: "Þá vist er á hans borði stendur gefur hann tveim úlfum er hann á er svo heita: Geri og Freki. Og enga vist þarf hann. Vín er honum bæði drykkur og matur. Svo segir hér:

Gera og Freka
seður gunntamiður
hróðigur Herjaföður,
en við vín eitt
vopngöfigur

Óðinn æ lifir.

Hrafnar tveir sitja á öxlum honum og segja í eyru honum öll tíðindi þau er þeir sjá eða heyra. Þeir heita svo: Huginn og Muninn. Þá sendir hann í dagan að fljúga um allan heim og koma þeir aftur að dögurðarmáli. Þar af verður hann margra tíðinda vís. Því kalla menn hann hrafnaguð, svo sem sagt er:

Huginn og Muninn
fljúga hverjan dag
jörmungrund yfir.
Óumk eg Hugin
að hann aftur né komi,
þó sjáumk eg meir um Munin."

39. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hvað hafa einherjar að drykk, það er þeim endist jafngnóglega sem vistin, eða er þar vatn drukkið?"

Þá segir Hár: "Undarlega spyrðu nú, að Alföður mun bjóða til sín konungum eða jörlum eða öðrum ríkismönnum og muni gefa þeim vatn að drekka! Og það veit trúa mín að margur kemur sá til Valhallar er dýrt myndi þykjast kaupa vatnsdrykkinn ef eigi væri betri fagnaðar þangað að vitja, sá er áður þolir sár og sviða til banans.

Annað kann eg þér þaðan segja. Geit sú er Heiðrún heitir stendur uppi á Valhöll og bítur barr af limum þess trés þess er mjög er nafnfrægt, er Léraður heitir. En úr spenum hennar rennur mjöður sá er hún fyllir skapker hvern dag. Það er svo mikið að allir einherjar verða fulldruknir af."

Þá mælti Gangleri: "Það er þeim geysihagleg geit! Forkunnar góður viður mun það vera er hún bítur af!"

Þá mælti Hár: "Enn er meira mark að of hjörtinn Eikþyrni, er stendur á Valhöll og bítur af limum þess trés, en af hornum hans verður svo mikill dropi að niður kemur í Hvergelmi, en þaðan af falla ár þær er svo heita: Síð, Víð, Sekin, Ekin, Svöl, Gunnþró, Fjörm, Fimbulpul, Gipul, Göpul, Gömul, Geirvimul; þessar falla um ásabyggðir. Þessar eru enn nefndar: Þyn, Vin, Þöll, Höll, Gráð, Gunnþráin, Nyt, Naut, Nönn, Hrönn, Vína, Vegsvinn, Þjóðnuma."

40. kafli

Þá mælti Gangleri: "Þetta eru undarleg tíðindi er nú sagðir þú. Geysimikið hús mun Valhöll vera. Allþröngt mun þar oft vera fyrir durum."

Þá svarar Hár: "Hví spyr þú eigi þess hversu margar dyr eru á Valhöll og hversu stórar? Ef þú heyrir það sagt þá muntu segja að hitt er undarlegt ef eigi má ganga út og inn hver er vill. En það er með sönnu að segja að eigi er þrengra að skipa hana en ganga í hana. Hér máttu heyra í Grímnismálum:

Fimm hundrað dura
og of fjórum tögum,
svo hygg eg á Valhöllu vera.
Átta hundruð einherja
ganga senn ór einum durum
þá er þeir fara með vitni að vega."

41. kafli

Þá mælti Gangleri: "Allmikill mannfjöldi er í Valhöll, svo njóta trú minnar að allmikill höfðingi er Óðinn er hann stýrir svo miklum her. Eða hvað er skemmtun einherjanna þá er þeir drekka eigi?"

Hár segir: "Hvern dag þá er þeir hafa klæðst, þá hervæða þeir sig og ganga út í garðinn og berjast og fellir hver annan. Það er leikur þeirra. Og er líður að dögurðarmáli, þá ríða þeir heim til Valhallar og setjast til drykkju, svo sem hér segir:

Allir einherjar
Óðins túnnum í
höggvast hverjan dag.
Val þeir kjósa
og ríða vígi frá,
sitja meir um sáttir saman.

En satt er það er þú sagðir: Mikill er Óðinn fyrir sér. Mörg dæmi finnast til þess. Svo er hér sagt í orðum sjálfra ása:

Askur Yggdrasils
hann er æðstur viðá,
en Skíðblaðnir skipa,
Óðinn ása,
en jóa Sleipnir,
Bifröst brúa,
En Bragi skálda,

Hábrók hauka,
en hunda Garmur."

42. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hver á þann hest Sleipni? Eða hvað er frá honum að segja?"

Hár segir: "Eigi kanntu deili á Sleipni og eigi veistu atburði af hverju hann kom. En það mun þér þykja frásagnar vert.

Það var snemma í öndverða byggð goðanna, þá er goðin höfðu sett Miðgarð og gert Valhöll, þá kom þar smiður nokkur og bauð að gera þeim borg á þrem misserum svo góða að trú og örugg væri fyrir bergrisum og hrímþursum þótt þeir komi inn um Miðgarð. En hann mælti sér það til kaups að hann skyldi eignast Freyju, og hafa vildi hann sól og mána.

Þá gengu æsirnir á tal og réðu ráðum sínum, og var það kaup gert við smiðinn að hann skyldi eignast það er hann mælti til ef hann fengi gert borgina á einum vetri. En hinn fyrsta sumars dag, ef nokkur hlutur væri ógjör að borginni, þá skyldi hann af kaupinu. Skyldi hann af engum manni lið þiggja til verksins. Og er þeir sögðu honum þessa kosti, þá beiddist hann að þeir skyldu lofa að hann hefði lið af hesti sínum er Svaðilfari hét. En því réð Loki er það var til lagt við hann.

Hann tók til hinn fyrsta vetrardag að gera borgina, en of nætur dró hann til grjót á hestinum. En það þótti ásunum mikið undur hversu stór björg sá hestur dró, og hálfu meira þrekvirki gerði hesturinn en smiðurinn. En að kaupni þeirra voru sterk vitni og mörg særi, fyrir því að jötnum þótti ekki tryggt að vera með ásum griðlaust ef Þór kæmi heim, en þá var hann farinn í austurveg að berja tröll.

En er á leið veturinn þá sóttist mjög borgargerðin og var hún svo há og sterk að eigi mátti á það leita. En þá er þrír dagar voru til sumars þá var komið mjög að borghliði.

Þá settust guðin á dómstóla sína og leituðu ráða, og spurði hver annan hver því hefði ráðið að gifta Freyju í Jötunheima eða spilla loftinu og himninum svo að taka þaðan sól og tungl og gefa jötnum. En það kom ásamt með öllum að þessu myndi ráðið hafa sá er flestu illu ræður, Loki Laufeyjarson, og kváðu hann verðan ills dauða ef eigi hitti hann ráð til að smiðurinn væri af kaupinu, og veittu Loka aðgöngu. En er hann varð hræddur þá svarði hann eiða að hann skyldi svo til haga að smiðurinn skyldi af kaupinu, hvað sem hann kostaði til.

Og hið sama kveld er smiðurinn ók út eftir grjótinu með hestinn Svaðilfara þá hljóp úr skógi nokkrum merr að hestinum og hrein við. En er hesturinn kenndi hvað hrossi þetta var þá æddist hann og sleit sundur reipin og hljóp til merarinnar, en hún undan til skógar og smiðurinn eftir og vill taka hestinn. En þessi hross hlaupa alla nótt og dvelst smíðin þá nótt. Og eftir um daginn varð ekki svo smíðað sem fyrr hafði orðið. Og þá er smiðurinn sér að eigi mun lokið verða verkinu þá færast smiðurinn í jötunmód. En er æsirnar sá það til vís að þar var berggrisi kominn, þá varð eigi þyrmt eiðunum, og kölluðu þeir á Þór og jafnskjótt kom hann. Og því næst fór á loft hamarinn Mjöllnir, galt þá smíðarkaupið og eigi sól og tungl, heldur synjaði hann honum að byggja í Jötunheimum og laust það hið fyrsta högg er hausinn brotnaði í smáan mola og sendi hann niður undir Niflhel.

En Loki hafði þá ferð haft til Svaðilfara að nokkru síðar bar hann fyl. Það var grátt og hafði átta fætur, og er sá hestur bestur með hoðum og mönnum. Svo segir í Völuspá:

Þá gengu regin öll
á rökstóla,
ginnheilug goð,
og of það gættust,
hver hefði loft allt
lævi blandið
eða ætt jötuns
Óðs mey gefna.
Á gengust eiðar,
orð og særi,
mál öll meginleg
er á meðal fóru.
Þór einn þar vá,
þrungin móði,
hann sjaldan situr
er hann slíkt of fregn."

43. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hvað er að segja frá Skíðblaðni er hann er bestur skipa? Hvort er ekki skip jafngott sem hann er eða jafnmikið?"

Hár segir: "Skíðblaðnir er bestur skipanna og með mestum hagleik ger, en Naglfari er mest skip, það er á Múspell."

Dvergar nokkrir, synir Ívalda, gerðu Skíðblaðni og gáfu Frey skipið. Hann er svo mikill að allir æsir mega skipa hann með vopnum og herbúnaði og hefur hann byr þegar er segl er dregið, hvert er fara skal. En þá er eigi skal fara með hann á sæ þá er hann gjör af svo mörgum hlutum og með svo mikilli list að hann má vefja saman sem dúk og hafa í pung sínum.

44. kafli

Þá mælti Gangleri: "Gott skip er Skíðblaðnir en allmikil fjölkynngi mun vera við höfð áður svo fáir gert. Hvort hefur Þór hvergi svo farið að hann hafi hitt fyrir sér svo ríkt eða rammt að honum hafi ofurefli í verið fyrir afls sakir eða fjölkynngi?"

Þá mælti Hár: "Fár maður vættir mig að frá því kunni að segja, en margt hefur honum harðfært þótt. En þótt svo hafi verið að nokkur hlutur hafi svo verið rammur eða sterkur að Þór hafi eigi sigur fengið á unnið, þá er eigi skylt að segja frá, fyrir því að mörg dæmi eru til þess og því eru allir skyldir að trúá að Þór er máttkastur."

Þá mælti Gangleri: "Svo líst mér sem þess hlutar mun eg yður spurt hafa er enginn er til fær að segja."

Þá mælti Jafnhár: "Heyrt höfum vér sagt frá þeim atburðum er oss þykja ótrúlegir að sannir muni vera. En hér mun sá sitja nær er vita mun sönn tíðindi af að segja og muntu því trúá að hann mun eigi ljúga nú hið fyrsta sinn er aldrei laug fyrr."

Þá mælti Gangleri: "Hér mun eg standa og hlýða ef nokkur úrlausn fæst þessa máls. En að öðrum kosti kalla eg yður vera yfirkomna ef þér kunnið eigi að segja það er eg spyr."

Þá mælti Þriðji: "Auðsýnt er nú að hann vill þessi tíðindi vita þótt oss þyki eigi fagurt að segja. En þér er að þegja.

Það er upphaf þessa máls að Ökuþór fór með hafra sína og reið og með honum sá ás er Loki er kallaður. Koma þeir að kveldi til eins búanda og fá þar náttstað. En um kveldið tók Þór hafra sína og skar báða. Eftir það voru þeir flegnir og bornir til ketils. En er soðið var þá settist Þór til náttverðar og þeir lagsmenn. Þór bauð til matar með sér búandanum og konu hans og börnum þeirra. Sonur búanda hét Þjálfi, en Röskva dóttir. Þá lagði Þór hafurstökurnar utar frá eldinum og mælti að búandi og heimamenn hans skyldu kasta á hafurstökurnar beinunum. Þjálfi, son búanda, hélt á lærlegg hafursins og spretti á knífi sínum og braut til mergjar.

Þór dvaldist þar of nóttina. En í óttu fyrir dag stóð hann upp og klæddi sig, tók hamarinn Mjöllni og brá upp og vígði hafurstökurnar. Stóðu þá upp hafrarnir og var þá annar haltur eftra fæti. Það fann Þór og taldi að búandinn eða hans hjón myndu eigi skynsamlega hafa farið með beinum hafursins. Kennir hann að brotinn var lærleggurinn.

Eigi þarf langt frá því að segja, vita mega það allir hversu hræddur búandinn myndi vera er hann sá að Þór lét síga brýnnar ofan fyrir augun, en það er sá augnanna þá hugðist hann falla myndu fyrir sjóninni einni samt. Hann herti hendurnar að hamarsskaftinu svo að hvítuðu knúarnir. En búandinn gerði sem von var og öll hjúin, kölluðu ákaflega, báðu sér friðar, buðu að fyrir kæmi allt það er þau áttu.

En er hann sá hræðslu þeirra þá gekk af honum móðurinn og sefaðist hann og tók af þeim í sætt börn þeirra, Þjálfu og Röskvu, og gerðust þau þá skyldir þjónustumenn Þórs og fylgja þau honum jafnan síðan.

45. kafli

Lét hann þar eftir hafra og byrjaði ferðina austur í Jötunheima og allt til hafsins, og þá fór hann út yfir hafið það hið djúpa. En er hann kom til lands þá gekk hann upp og með honum Loki og Þjálfu og Röskva.

Þá er þau höfðu litla hríð gengið varð fyrir þeim mörk stór. Gengu þau þann dag allan til myrkurs. Þjálfu var allra manna fóthvatastur. Hann bar kýl Þórs, en til vista var eigi gott.

Þá er myrkt var orðið leituðu þeir sér til náttstaðar og fundu fyrir sér skála nokkurn mjög mikinn. Voru dyr á enda og jafnbreiðar skálanum. Þar leituðu þeir sér náttbóls. En of miðja nótt varð landskjálfti mikill. Gekk jörðin undir þeim skykkjum og skalf húsið. Þá stóð Þór upp og hét á lagsmenn sína og leituðust fyrir og fundu afhús til hægri handar í miðjum skálanum og gengu þannig. Settist Þór í dyrnar, en önnur þau voru innar frá honum og voru þau hrædd. En Þór hélt hamarskaftinu og hugði að verja sig. Þá heyrðu þau ym mikinn og gný.

En er kom að dagan þá gekk Þór út og sér hvar lá maður skammt frá honum í skóginum, og var sá eigi lítill. Hann svaf og hraut sterklega. Þá þóttist Þór skilja hvað látum verið hafði of nóttina. Hann spennir sig megingjörðum og óx honum ásmegin. En í því vaknar sá maður og stóð skjótt upp. En þá er sagt að Þór varð bilt einu sinni að slá hann með hamrinum og spurði hann að nafni, en sá nefndist Skrýmir - "en eigi þarf eg", sagði hann, "að spyrja þig að nafni. Kenni eg að þú ert Ásabór. En hvort hefur þú dregið á braut hanska minn?"

Seildist þá Skrýmir til og tók upp hanska sinn. Sér Þór þá að það hafði hann haft of nóttina fyrir skála, en afhúsið - það var þumlungurinn hanskans.

Skrýmir spurði ef Þór vildi hafa föruneysi hans, en Þór játti því. Þá tók Skrýmir og leysti nestbagga sinn og bjóst til að eta dögurð, en Þór í öðrum stað og hans félagar. Skrýmir bauð þá að þeir legðu mötuneysi sitt, en Þór játti því. Þá batt Skrýmir nest þeirra allt í einn bagga og lagði á bak sér. Hann gekk fyrir of daginn og steig heldur stórum. En síðan að kveldi leitaði Skrýmir þeim náttstaðar undir eik nokkurri mikilli.

Þá mælti Skrýmir til Þórs að hann vill leggjast niður að sofna, "en þér takið nestbaggann og búið til nótturðar yður." Því næst sofnar Skrýmir og hraut fast. En Þór tók nestbaggann og skal leysa. En svo er að segja, sem ótrúlegt mun þykja, að engan knút fékk hann leyst og engan ólarendann hreyft svo að þá væri lausari en áður. Og er hann sér að þetta verk má eigi nýtast þá varð hann reiður. Greip þá hamarinn Mjöllni tveim höndum og steig fram öðrum fæti að þar er Skrýmir lá og lýstur í höfuð honum. En Skrýmir vaknar og spyr hvort laufsblað nokkurt félli í höfuð honum, eða hvort þeir hefði þá matast og séu búnir til rekkna. Þór segir að þeir munu þá sofa ganga. Ganga þau þá undir aðra eik. Er það þér satt að segja að ekki var þá óttalaust að sofa.

En að miðri nótt þá heyrir Þór að Skrýmir hrytur og sefur fast, svo að dunar í skóginum. Þá stendur hann upp og gengur til hans, reiðir hamarinn títt og hart og lýstur ofan í miðjan hvirfil honum. Hann kennir að hamarsmunnurinn sekkur djúpt í höfuðið. En í því bili vaknar Skrýmir og mælti: "Hvað er nú? Féll akarn nokkurt í höfuð mér? Eða hvað er títt um þig, Þór?"

En Þór gekk aftur skyndilega og svarar að hann var þá nývaknaður, sagði að þá var mið nótt og enn væri mál að sofa. Þá hugsaði Þór það ef hann kæmi svo í færi að slá hann hið þriðja högg, að aldrei skyldi hann sjá sig síðan. Liggur nú og gætir ef Skrýmir sofnaði enn fast.

En litlu fyrir dagan, hann heyrir þá að Skrýmir mun sofnað hafa. Stendur þá upp og hleypur að honum. Reiðir þá hamarinn af öllu afli og lýstur á þunnvangann þann er upp vissi. Sekkur þá hamarinn upp að skaftinu. En Skrýmir settist upp og strauk of vangann og mælti: "Hvort munu fuglar nokkrir sitja í trénu yfir mér? Mig grunar er eg vaknaði að tros nokkurt af kvistunum félli í höfuð mér. Hvort vakir þú Þór? Mál mun vera upp að standa og klæðast, en ekki eigið þér nú langa leið fram til borgarinnar er kölluð er Útgarður.

Heyrt hef eg að þér hafið kvisað í milli yðar að eg væri ekki lítill maður vexti, en sjá skuluð þér þar stærri menn ef þér komið í Útgarð. Nú mun eg ráða yður heilræði. Látið þér eigi stórlega yfir yður. Ekki munu hirðmenn Útgarða-Loka vel þola þvílíkum kögursveinum köpuryrði. En að öðrum kosti hverfið aftur, og

þann ætla eg yður betra af að taka. En ef þér viljið fram fara þá stefnið þér í austur, en eg á nú norður leið til fjalla þessara er nú munuð þér sjá mega."

Tekur Skrýmir nestbaggann og kastar á bak sér og snýr þvers á braut í skóginn frá þeim. Og er þess eigi getið að æsirnir bæðu þá heila hittast.

46 kafli

Þór fór fram á leið og þeir félagar og gekk fram til miðs dags. Þá sáu þeir borg standa á völlum nokkrum og settu hnakkann á bak sér aftur áður þeir fengu séð yfir upp. Ganga til borgarinnar og var grind fyrir borgfliðinu og lokin aftur. Þór gekk á grindina og fékk eigi upp lokið. En er þeir þreyttu að komast í borgina þá smugu þeir milli spalanna og komu svo inn. Sá þá höll mikla og gengu þannig. Var hurðin opin. Þá gengu þeir inn og sáu þar marga menn á tvo bekki og flesta ærið stóra. Því næst koma þeir fyrir konunginn, Útgarða-Loka, og kvöddu hann. En hann leit seint til þeirra og glotti við tönn og mælti:

"Seint er um langan veg að spyrja tíðinda. Eða er annan veg en eg hygg að þessi sveinstauli sé Ökuþór? En meiri muntu vera en mér líst þú. Eða hvað íþrótt er það er þér félagar þykist vera við búinir? Enginn skal hér vera með oss sá er eigi kunni nokkurskonar list eða kunnandi umfram flesta menn."

Þá segir sá er síðast gekk, er Loki hét: "Kann eg þá íþrótt er eg em alþúinn að reyna, að enginn er hér sá inni er skjótara skal eta mat sinn en eg."

Þá svarar Útgarða-Loki: "Íþrótt er það ef þú efnir, og freista skal þá þessarar íþróttar." Kallaði utar á bekkinn að sá er Logi heitir skal ganga á gólf fram og freista sín í móti Loka.

Þá var tekið trog eitt og borið inn á hallargólfið og fyllt af slátri. Settist Loki að öðrum enda en Logi að öðrum, og át hvortveggi sem tíðast og mættust í miðju troginu. Hafði þá Loki etið slátur allt af beinum, en Logi hafði og etið slátur allt og beinin með og svo trogið, og sýndist nú öllum sem Loki hefði látið leikinn.

Þá spyr Útgarða-Loki hvað sá hinn ungi maður kunni leika. En Þjálfi segir að hann mun freista að renna skeið nokkur við einhvern þann er Útgarða-Loki fær til. Hann segir, Útgarða-Loki, að þetta er góð íþrótt og kallar þess meiri von að hann sé vel að sér búinn of skjótleikinn ef hann skal þessa íþrótt inna, en þó lætur hann skjótt þessa skulu freista. Stendur þá upp Útgarða-Loki og gengur út, og var þar gott skeið að renna eftir sléttum velli. Þá kallar Útgarða-Loki til sín sveinstaula nokkurn er nefndur er Hugi og bað hann renna í köpp við Þjálf. Þá taka þeir hið fyrsta skeið, og er Hugi því frammar að hann snýst aftur í móti honum að skeiðsenda.

Þá mælti Útgarða-Loki: "Þurfa muntu, Þjálfi, að leggja þig meir fram ef þú skalt vinna leikinn. En þó er það satt að ekki hafa hér komið þeir menn er mér þykir fóthvatari en svo."

Þá taka þeir aftur annað skeið, og þá er Hugi er kominn til skeiðsenda og hann snýst aftur þá var langt kólfskot til Þjálfva.

Þá mælti Útgarða-Loki: "Vel þykir mér Þjálfi renna skeiðið, en eigi trúi eg honum nú að hann vinni leikinn. En nú mun reyna er þeir renna hið þriðja skeiðið."

Þá taka þeir enn skeið, en er Hugi er kominn til skeiðsenda og snýst aftur, og er Þjálfi eigi þá kominn á mitt skeiðið.

Þá segja allir að reynt er um þennan leik.

Þá spyr Útgarða-Loki Þór hvað þeirra íprótta mun vera er hann muni vilja birta fyrir þeim, svo miklar sögur sem menn hafa gjört um stórvirki hans. Þá mælti Þór að helst vill hann taka það til að þreyta drykkju við einhvern mann. Útgarða-Loki segir að það má vel vera og gengur inn í höllina og kallar skutilsvein sinn, biður að hann taki vítishorn það er hirðmenn eru vanir að drekka af. Því næst kemur fram skutilsveinn með horninu og fær Þór í hönd.

Þá mælti Útgarða-Loki: "Af horni þessu þykir þá vel drukkið ef í einum drykk gengur af, en sumir menn drekka af í tveim drykkjum. En enginn er svo lítill drykkjumaður að eigi gangi af í þremur."

Þór lítur á hornið og sýnist ekki mikið, og er þó heldur langt. En hann er mjög þyrstur, tekur að drekka og svelgur allstórum og hyggur að eigi skal þurfa að lúta oftár að sinni í hornið. En er hann þraut erindið og hann laut úr horninu og sér hvað leið drykknum, og líst honum svo sem alllítill munur mun vera að nú sé lægra í horninu en áður.

Þá mælti Útgarða-Loki: "Vel er drukkið og eigi til mikið. Eigi mundak trúa ef mér væri sagt fra að Ásaþór myndi eigi meiri drykk drekka. En þó veit eg að þú munt vilja drekka af í öðrum drykk."

Þór svarar engu, setur hornið á munn sér og hyggur nú að hann skal drekka meiri drykk og þreytir á drykkjuna sem honum vannst til erindi, og sér enn að stikilinn hornsins vill ekki upp svo mjög sem honum líkar. Og er hann tók hornið af munni sér og sér í, líst honum nú svo sem minna hafi þorrið en í hinu fyrra sinni. Er nú gott berandi borð á horninu.

Þá mælti Útgarða-Loki: "Hvað er nú, Þór? Muntu nú eigi sparast til eins drykkjar meira en þér mun hagar á vera? Svo líst mér ef þú skalt nú drekka af horninu hinn þriðja drykkinn sem þessi mun mestur ætlaður. En ekki muntu mega hér með oss heita svo mikill maður sem æsir kalla þig, ef þú gerir eigi meira af þér um aðra leika en mér líst sem um þennan mun vera."

Þá varð Þór reiður, setur hornið á munn sér og drekkur sem ákaflegast má hann og þrýtur sem lengst að drykknum. En er hann sá í hornið þá hafði nú helst nokkuð munur á fengist. Og þá býður hann upp hornið og vill eigi drekka meira.

Þá mælti Útgarða-Loki: "Auðséð er nú að máttur þinn er ekki svo mikill sem vér hugðum. En viltu freista um fleiri leika? Sjá má nú að ekki nýtir þú hér af."

Þór svarar: "Freista má eg enn of nokkra leika. En undarlega myndi mér þykja, þá er eg var heima með ásum, ef þvílíkir drykkir væru svo litlir kallaðir. En hvað leik viljið þér nú bjóða mér?"

Þá mælti Útgarða-Loki: "Það gera hér ungir sveinar er lítið mark mun að þykja, að hefja upp af jörðu kött minn. En eigi mundak kunna að mæla þvílíkt við Ásaþór ef eg hefði eigi séð fyrr að þú er miklu minni fyrir þér en eg hugði."

Því næst hljóp fram köttur einn grár á hallargólfið og heldur mikill, en Þór gekk til og tók hendi sinni niður undir miðjan kviðinn og lyfti upp, en kötturinn beygði kenginn svo sem Þór rétti upp höndina. En er Þór seildist svo langt upp sem hann mátti lengst, þá létti kötturinn einum fæti, og fær Þór eigi framið þennan leik.

Þá mælti Útgarða-Loki: "Svo fór þessi leikur sem mig varði. Kötturinn er heldur mikill en Þór er lágur og lítill hjá stórmenni því sem hér er með oss."

Þá mælti Þór: "Svo lítinn sem þér kallið mig, þá gangi nú til einhver og fáist við mig! Nú em eg reiður!"

Þá svarar Útgarða-Loki og litast um á bekkina og mælti: "Eigi sé eg þann mann hér inni er eigi mun lítilræði í þykja að fást við þig." Og enn mælti hann: "Sjáum fyrst. Kalli mér hingað kerlinguna fóstru mína, Elli, og fáist Þór við hana ef hann vill. Fellt hefur hún þá menn er mér hafa litist eigi ósterklegri en Þór er."

Því næst gekk í höllina kerling ein gömul. Þá mælti Útgarða-Loki að hún skal taka fang við Ásaþór. Ekki er langt um að gera. Svo fór fang það að því harðara er Þór knúðist að fanginu því fastara stóð hún. Þá tók kerling að leita til bragða og varð Þór þá laus á fótum, og voru þær sviftingar allharðar og eigi lengi áður en Þór féll á kné öðrum fæti. Þá gekk til Útgarða-Loki, bað þau hætta fanginu og sagði svo að Þór myndi eigi þurfa að bjóða fleirum mönnum fang í hans höll.

Var þá og liðið á nótt. Vísaði Útgarða-Loki Þór og þeim félögum til sætis og dveljast þar náttlangt í góðum fagnaði.

47. kafli

En að morgni þegar dagaði stendur Þór upp og þeir félagar, klæða sig og eru búnir braut að ganga. Þá kom þar Útgarða-Loki og lét setja þeim borð. Skorti þá eigi góðan fagnað, mat og drykk. En er þeir hafa matast þá snúast þeir til ferðar.

Útgarða-Loki fylgir þeim út, gengur með þeim braut úr borginni. En að skilnaði þá mælti Útgarða-Loki til Þórs og spyr hvernig honum þykir ferð sín orðin eða hvort hann hefur hitt ríkari mann nokkurn en sig. Þór segir að eigi mun hann það segja að eigi hafi hann mikla ósæmd farið í þeirra viðskiptum. "En þó veit eg að þér munuð kalla mig lítinn mann fyrir mér, og uni eg því illa."

Þá mælti Útgarða-Loki: "Nú skal segja þér hið sanna er þú ert út kominn úr borginni, að ef eg lifi og megak ráða þá skaltu aldrei oftari í hana koma, og það veit trúa mín að aldrei hefðir þú í hana komið ef eg hefði vitað áður að þú hefðir svo mikinn kraft með þér, og þú hafðir svo nær haft oss mikilli ófæru.

En sjónhverfingar hef eg gert þér, svo að fyrsta sinn er eg fann þig á skóginum kom eg til fundar við yður. Og þá er þú skyldur leysa nestbaggann þá hafðak bundið með grésjárni, en þú fannst eigi hvar upp skyldi lúka. En því næst laust þú mig með hamrinum þrjú högg, og var hið fyrsta minnst, og var þó svo mikið að mér myndi endast til bana ef á hefði komið. En þar er þú sást hjá höll minni setberg og þar sástu ofan í þrjá dali ferskeytta og einn djúpastan, þar voru hamarspor þín. Setberginu brá eg fyrir högginn, en eigi sást þú það.

Svo var og of leikana er þreyttuð við hirðmenn mína. Þá var það hið fyrsta er Loki gerði. Hann var mjög soltinn og át títt. En sá er Logi heitir, það var villieldur, og brenndi hann eigi seinna trogið en slátrið. En er Þjálfur þreytti rásina við þann er Hugi hét, það var hugur minn og var Þjálfur eigi vænt að þreyta skjótfæri hans.

En er þú drakkst af horninu og þótti þér seint líða, en það veit trúa mín að þá var það undur er eg myndi eigi trúa að vera mætti. Annar endi hornsins var úti í hafi, en það sástu eigi. En nú er þú kemur til sjávarins, þá muntu sjá hvern þurrð þú hefur drukkið á sænum." -Það eru nú fjörur kallaðar.

Og enn mælti hann: "Eigi þótti mér hitt minna vera vert er þú lyftir upp kettinum, og er þér satt að segja, þá hræddust allir þeir er sáu er þú lyftir af jörðu einum fætinum. En sá köttur var eigi sem þér sýndist, það var Miðgarðsormur er

liggur um öll lönd, og vannst honum varlega lengdin til að jörðina tæki sporður og höfuð, og svo langt seildist þú upp að skammt var þá til himins.

En hitt var og mikið undur um fangið, er þú stóðst svo lengi við og féllst eigi meir en á kné öðrum fæti er þú fékkst við Elli. Fyrir því að enginn hefur sá orðið og enginn mun verða ef svo gamall er að elli bíður að eigi komi ellin öllum til falls.

Og er nú það satt að segja að vér munum skiljast, og mun þá betur hvortatveggju handar að þér komið eigi oftast mig að hitta. Eg mun enn annað sinn verja borg mína með þvílíkum vélum eða öðrum, svo að ekki vald munuð þér á mér fá."

En er Þór heyrði þessa tölu greip hann til hamarsins og bregður á loft. En er hann skal fram reiða þá sér hann þar hvergi Útgarða-Loka. Og þá snýst hann aftur til borgarinnar og ætlast þá fyrir að brjóta borgina. Þá sér hann þar völlu víða og fagra en enga borg. Snýst hann þá aftur og fer sína leið til þess er hann kom aftur í Þrúðvanga. En það er satt að segja að þá hafi hann ráðið fyrir sér að leita til ef saman mætti bera fundi þeirra Miðgarðsorms, sem síðar varð.

Nú ætla eg engan kunna þér sannara að segja frá þessari ferð Þórs."

48. kafli

Þá mælti Gangleri: "Allmikill er fyrir sér Útgarða-Loki, en með vélum og fjölkynngi fer hann mjög. En það má sjá að hann er mikill fyrir sér að hann átti hirðmenn þá er mikinn mátt hafa. Eða hvort hefur Þór þessa hefnt?"

Hár svarar: "Eigi er það ókunnugt þótt eigi séu fræðimenn að Þór leiðrétti þessa ferðina er nú var frá sagt, og dvaldist ekki lengi heima áður en hann bjóst svo skyndilega til ferðarinnar að hann hafði eigi reið og eigi hafrana og ekki föruneysi. Gakk hann út of Miðgarð svo sem ungur drengur og kom einn aftan að kveldi til jötuns nokkurs. Sá er Hymir nefndur. Þór dvaldist þar að gistingu of nóttina.

En í dagan stóð Hymir upp og klæddist og bjóst að róa á sæ til fiskjar. En Þór spratt upp og var skjótt búinn og bað að Hymir skyldi hann láta róa á sæ með sér. En Hymir sagði að lítil liðsemd myndi að honum vera, er hann var lítill og ungmenni eitt - "og mun þig kala ef eg sit svo lengi og utarlega sem eg em vanur." En Þór sagði að hann myndi róa mega fyrir því langt frá landi að eigi var víst hvort hann myndi fyrr beiðast að róa utan, og reiddist Þór jötninum svo að þá var búíð að hann myndi þegar láta hamarinn skjalla honum, en hann lét það við berast, því að hann hugðist þá að reyna afl sitt í öðrum stað.

Hann spurði Hymi hvað þeir skyldu hafa að beitum, en Hymir bað hann fá sér sjálfan beitur. Þá snerist Þór á braut þangað er hann sá öxnaflokk nokkurn er Hymir átti. Hann tók hinn mesta uxann, er Himinhhrjóður hét, og sleit af höfuðið og fór með til sjávar. Hafði þá Hymir út skotið nökkvanum. Þór gekk á skipið og settist í austurrúm, tók tvær árar og reri, og þótti Hymi skriður verða af róðri hans.

Hymir reri í hálsinum fram og sóttist skjótt róðurinn. Sagði þá Hymir að þeir voru komnir á þær vastir er hann var vanur að sitja og draga flata fiska. En Þór kveðst vilja róa miklu lengra, og tóku þeir enn snertiróður. Sagði Hymir þá að þeir voru komnir svo langt út að hætt var að sitja utar fyrir Miðgarðsormi. En Þór kveðst myndu róa eina hríð, og svo gerði hann. En Hymir var þá allókátur.

En þá er Þór lagði upp árarar, greiddi hann til vað heldur sterkjan, og eigi var öngullinn minni eða órammlegri. Þar lét Þór koma á öngulinn uxahöfuðið og kastaði fyrir borð, og fór öngullinn til grunns. Og er þá svo satt að segja að engu ginnti þá Þór miður Miðgarðsorm en Útagarða-Loki hafði spottað Þór þá er hann hóf orminn upp á hendi sér.

Miðgarðsormur gein yfir uxahöfuðið en öngullinn vó í góminn orminum. En er ormurinn kenndi þess, brá hann við svo hart að báðir hnefar Þórs skullu út á borðinu. Þá varð Þór reiður og færðist í ásmegin, spyrnti við svo fast að hann hljóp báðum fótum gegnum skipið og spyrnti við grunni. Dró þá orminn upp að borði. En það má segja að enginn hefur sá séð ógurlegar sjónir er eigi mátti það sjá er Þór hvessti augun á orminn en ormurinn starði neðan í mót og blés eitru.

Þá er sagt að jötunninn Hymir gerðist litverpur, fölnaði og hræddist er hann sá orminn og það er særinn féll út og inn of nökkvann. Og í því bili er Þór greip hamarinn og færði á loft, þá fálmaði jötunninn til agnsaxinu og hjó vað Þórs af borði, en ormurinn sökkist í sæinn. En Þór kastaði hamrinum eftir honum, og segja menn að hann lysti af honum höfuðið við grunninum, en eg hygg hitt vera þér satt að segja að Miðgarðsormur lifir enn og liggur í umsjá. En Þór reiddi til hnefann og setur við eyra Hymi, svo að hann steyptist fyrir borð og sér í iljar honum. En Þór óð til lands."

49. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hafa nokkur meiri tíðindi orðið með ásunum? Allmikið þrekvirki vann Þór í þessari ferð!"

Hár svarar: "Vera mun að segja frá þeim tíðindum er meira þótti vert ásunum. En það er upphaf þessarar sögu að Baldur hinn góða dreymdi drauma stóra og hættulega um líf sitt. En er hann sagði ásunum draumana, þá báru þeir saman ráð

sín, og var það gert að beiða griða Baldri fyrir allskonar háska. Og Frigg tók svardaga til þess að eira skyldu Baldri eldur og vatn, járn og allskonar málmur, steinar, jörðin, viðirnir, sóttirnar, dýrin, fuglarnir, eitur, ormar.

En er þetta var gert og vitað, þá var það skemmtun Baldurs og ásanna að hann skyldi standa upp á þingum, en allir aðrir skyldu sumir skjóta á hann, sumir höggva til, sumir berja grjóti. En hvað sem að var gert sakaði hann ekki, og þótti þetta öllum mikill frami.

En er þetta sá Loki Laufeyjarson þá líkaði honum illa er Baldur sakaði ekki. Hann gekk til Fensalar til Friggjar og brá sér í konu líki. Þá spyr Frigg ef sú kona vissi hvað æsir höfðust að á þinginu. Hún sagði að allir skutu að Baldri og það að hann sakaði ekki. Þá mælti Frigg: "Eigi munu vopn eða viðir granda Baldri. Eiða hef eg þegið af öllum þeim."

Þá spyr konan: "Hafa allir hlutir eiða unnið að eira Baldri?"

Þá svarar Frigg: "Vex viðarteinungur einn fyrir vestan Valhöll. Sá er mistilteinn kallaður. Sá þótti mér ungur að krefja eiðsins." Því næst hvarf konan á braut.

En Loki tók mistiltein og sleit upp og gekk til þings. En Höður stóð utarlega í mannhringnum, því að hann var blindur. Þá mælti Loki við hann: "Hví skýtur þú ekki að Baldri?" Hann svarar: "Því að eg sé eigi hvar Baldur er, og það annað að eg em vopnlaus." Þá mælti Loki: "Gerðu þó í líking annarra manna og veit Baldri sæmd sem aðrir menn. Eg mun vísa þér til hvar hann stendur. Skjót að honum vendi þessum."

Höður tók mistiltein og skaut að Baldri að tilvísun Loka. Flaug skotið í gegnum hann og féll hann dauður til jarðar. Og hefur það mest óhapp verið unnið með goðum og mönnum.

Þá er Baldur var fallinn þá féllust öllum ásum orðtök og svo hendur að taka til hans, og sá hver til annars og voru allir með einum hug til þess er unnið hafði verkið. En enginn mátti hefna, þar var svo mikill griðastaður.

En þá er æsirnar freistuðu að mæla, þá var hitt þó fyrir að gráturinn kom upp, svo að enginn mátti öðrum segja með orðunum frá sínum harmi. En Óðinn bar þeim mun verst þennan skaða sem hann kundi mesta skyn hversu mikil aftaka og missa ásunum var í fráfalli Baldurs.

En er goðin vitkuðust þá mælti Frigg og spurði hver sá væri með ásum er eignast vildi allar ástir hennar og hylli, og vilji hann ríða á Helveg og freista ef hann fái fundið Baldur og bjóða Helju úrlausn, ef hún vill láta fara Baldur heim í Ásgarð. En sá er nefndur Hermóður hinn hvati, sonur Óðins, er til þeirrar farar varð. Þá

var tekinn Sleipnir, hestur Óðins, og leiddur fram, og steig Hermóður á þann hest og hleypti braut.

En æsirirnir tóku lík Baldurs og fluttu til sævar. Hringhorni hét skip Baldurs. Hann var allra skipa mestur. Hann vildu goðin fram setja og gera þar á bálför Baldurs. En skipið gekk hvergi fram. Þá var sent í Jötunheima eftir gýgi þeirri er Hyrrokin hét, en er hún kom og reið vargi og hafði höggorm að taumum, þá hljóp hún af hestinum, en Óðinn kallaði til berserki fjóra að gæta hestsins og fengu þeir eigi haldið nema þeir felldu hann. Þá gekk Hyrrokin á framstafn nökkvans og hratt fram í fyrsta viðbragði, svo að eldur hraut úr hlunnunum og lönd öll skulfu. Þá varð Þór reiður og greip hamarinn og myndi þá brjóta höfuð hennar áður en goðin öll báðu henni friðar.

Þá var borið út á skipið lík Baldurs, og er það sá kona hans, Nanna Nepsdóttir, þá sprakk hún af harmi og dó. Var hún borin á bálið og slegið í eldi. Þá stóð Þór að og vígði bálið með Mjöllni, en fyrir fótum hans rann dvergur nokkur, sá er Litur nefndur, en Þór spyrti fæti sínum á hann og hratt honum í eldinn, og brann hann.

Að þessari brennu sótti margskonar þjóð. Fyrst að segja frá Óðni að með honum fór Frigg og valkyrjur og hrafnar hans. En Freyr ók í kerru með galti þeim er Gullinbursti heitir eða Slíðrugtanni. En Heimdallur reið hesti þeim er Gulltoppur heitir. En Freyja ók köttum sínum. Þar kemur og mikið fólk hrímþursa og bergrisar. Óðinn lagði á bálið gullhring þann er Draupnir heitir. Honum fylgdi síðan sú náttúra að hina níundu hverja nótt drupu af honum átta gullhringar jafnhöfgir. Hestur Baldurs var leiddur á bálið með öllu reiði.

En það er að segja frá Hermóði að hann reið níu nætur dökkva dala og djúpa svo að hann sá ekki fyrr en hann kom til árinna Gjallar og reið á Gjallarbrúna. Hún er þökt lýsigulli. Móðgunnur er nefnd mæð sá er gætir brúarinnar. Hún spurði hann að nafni eða ætt og sagði að hinn fyrri dag riðu um brúna fimm fylki dauðra manna - "en eigi dynur brúin minnur undir einum þér, og eigi hefur þú lit dauðra manna. Hví ríður þú hér á Helveg?" Hann svarar að "eg skal ríða til Heljar að leita Baldurs. Eða hvort hefur þú nokkuð séð Baldur á Helvegi?" En hún sagði að Baldur hafði þar riðið um Gjallarbrú, "en niður og norður liggur Helvegur."

Þá reið Hermóður þar til er hann kom að Helgrindum. Þá sté hann af hestinum og gyrti hann fast, steig upp og keyrði hann sporum, en hesturinn hljóp svo hart og yfir grindina að hann kom hvegi nær. Þá reið Hermóður heim til hallarinnar og steig af hesti, gekk inn í höllina, sá þar sitja í öndugi Baldur bróður sinn, og dvaldist Hermóður þar um nóttina. En að morgni þá beiddist Hermóður af Helju að Baldur skyldi ríða heim með honum, og sagði hversu mikill grátur var með ásum. En Hel sagði að það skyldi svo reyna hvort Baldur var svo ástsæll sem

sagt er, og "ef allir hlutir í heiminum, kykvir og dauðir, gráta hann þá skal hann fara til ása aftur, en haldast með Helju ef nokkur mælir við eða vill eigi gráta."

Þá stóð Hermóður upp, en Baldur leiðir hann út úr höllinni og tók hringinn Draupni og sendi Óðni til minja, en Nanna sendi Frigg rifti og enn fleiri gjafir. Fullu fingurgull. Þá reið Hermóður aftur leið sína og kom í Ásgarð og sagði öll tíðindi þau er hann hafði séð og heyrt.

Því næst sendu æsir um allan heim erindreka að biðja að Baldur væri grátinn úr Helju. En allir gerðu það, mennirnir og kykvendin og jörðin og steinarnir og tré og allur málmur, svo sem þú munt séð hafa að þessir hlutir gráta þá er þeir koma úr frosti og í hita.

Þá er sendimenn fóru heim og höfðu vel rekið sín erindi finna þeir í helli nokkrum hvar gýgur sat. Hún nefndist Þökk. Þeir biðja hana gráta Baldur úr Helju. Hún segir:

"Þökk mun gráta
þurrum tárur
Baldurs bálfarar.
Kyks né dauðs
nautka eg karls sonar.
Haldi Hel því er hefir."

En þess geta menn að þar hafi verið Loki Laufeyjarson, er flest hefur illt gert með ásum."

50. kafli

Þá mælti Gangleri: "Allmiklu kom Loki á leið er hann olli fyrst því er Baldur var veginn og svo því er hann varð eigi leystur frá Helju. Eða hvort varð honum þessa nokkuð hefnt?"

Hár segir: "Goldið var honum þetta svo að hann mun lengi kennast. Þá er guðin voru orðin honum svo reið sem von var, hljóp hann á braut og fal sig á fjalli nokkru, gerði þar hús og fernar dyr að hann mátti sjá úr húsinu í allar áttir. En oft um daga brá hann sér í lax líki, og falst þá þar sem heitir Fránangursfoss. Þá hugsaði hann fyrir sér hverja vél æsir myndu til finna að taka hann í fossinum. En er hann sat í húsinu tók hann língarn og reið á ræksna, svo sem net er síðan gert, en eldur brann fyrir honum. Þá sá hann að æsir áttu skammt til hans, og hafði Óðinn séð úr Hliðskjálfinni hvar hann var. Hann hljóp þegar upp og út í ána og kastaði netinu fram á eldinn.

En er æsir komu til hússins þá gekk sá fyrst inn er allra var vitrastur, er Kvasir hét. Og er hann sá á eldinum fölskvann, er netið hafði brunnið, þá skildi hann að það myndi vél vera til að taka fiska og sagði ásunum. Því næst tóku þeir og gerðu sér net eftir því sem þeir sáu á fölskva að Loki hafði gert. Og er búið var netið þá fara æsir til árinna og kasta neti í fossinn. Hélt Þór öðrum netshálsi og öðrum héldu allir æsir, og drógu netið. En Loki fór fyrir og leggst niður í milli steina tveggja. Drógu þeir netið yfir hann og kenndu að kykt var fyrir og fara í annað sinn upp til fossins og kasta út netinu og binda við svo þungt að eigi skyldi undir mega fara. Fer þá Loki fyrir netinu. En er hann sér að skammt var til sævar þá hleypur hann upp yfir þinulinn og rennir upp í fossinn.

Nú sáu æsirnar hvar hann fór. Fara enn upp til fossins og skipta liðinu í tvo staði en Þór veður eftir miðri ánni, og fara svo út til sævar. En er Loki sér tvo kosti: Var það lífsháski að hlaupa á sæinn, en hitt var annar að hlaupa enn yfir netið, og það gerði hann, hljóp sem snarast yfir netþinulinn. Þór greip eftir honum og tók um hann og renndi hann í hendi honum svo að staðar nam höndin við sporðinn. Og er fyrir þá sök laxinn afturmjór.

Nú var Loki tekinn griðalaus og farið með hann í helli nokkurn. Þá tóku þeir þrjár hellur og settu á egg og lustu rauf á hellunni hverri. Þá voru teknir synir Loka, Váli og Nari eða Narfi. Brugðu æsir Vála í vargs líki og reif hann í sundur Narfa, bróður sinn. Þá tóku æsir þarma hans og bundu Loka með yfir þá þrjá eggsteina - stendur einn undir herðum, annar undir lendum, þriðji undir knésbótum - og urðu þau bönd að járn. Þá tók Skaði eiturorm og festi upp yfir hann svo að eitrið skyldi drjúpa úr orminum í andlit honum. En Sygin, kona hans, stendur hjá honum og heldur mundlaug undir eiturdropa. En þá er full er mundlaugin þá gengur hún og slær út eitrinu. En meðan drýpur eitrið í andlit honum. Þá kippist hann svo hart við að jörð öll skelfur. Það kallið þér landskjálfta. Þar liggur hann í böndum til ragnarökkurs."

51. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hver tíðindi eru að segja frá um ragnarökkur? Þess hef eg eigi fyrr heyrt getið."

Hár segir: "Mikil tíðindi eru þaðan að segja og mörg. Þau hin fyrstu að vetur sá kemur er kallaður er Fimbulvetur. Þá drífur snær úr öllum áttum. Frost eru þá mikil og vindar hvassir. Ekki nýtur sólar. Þeir vetur fara þrír saman og ekki sumar milli. En áður ganga svo aðrir þrír vetur að þá er um alla veröld orustur miklar. Þá drepast bræður fyrir ágirni sakir, og enginn þyrmir föður eða syni í manndrápum eða sifjasliti. Svo segir í Völuspá:

Bræður munu berjast

og að bönum verðast,
munu systrungar
sifjum spilla.
Hart er með höldum,
hórdómur mikill,
skeggjöld, skálmöld,
skildir klofnir,
vindöld, vargöld
áður veröld steypist.

Þá verður það er mikil tíðindi þykja að úlfurinn gleypir sólina og þykir mönnum það mikið mein. Þá tekur annar úlfurinn tunglið og gerir sá og mikið ógagn. Stjörnurnar hverfa af himninum. Þá er og það til tíðinda að svo skelfur jörð öll og björg að viðir losna úr jörðu upp, en björgin hrynja, en fjötrar allir og bönd brotna og slitna.

Þá verður Fenrisúlfur laus. Þá geysist hafið á löndin fyrir því að þá snýst Miðgarðsormur í jötunmóð og sækir upp á landið. Þá verður og það að Naglfar losnar, skip það er svo heitr. Það er gert af nöglum dauðra manna og er það fyrir því varnanar vert ef maður deyr með óskornum nöglum að sá maður eykur mikið efni til skipsins Naglfars, en goðin og menn vildu seint að gert yrði. En í þessum sævargang flýtur Naglfar. Hrymur heitir jötunn er stýrir Naglfari.

En Fenrisúlfur fer með gapandi munn og er hinn efri kjaftur við himni en hinn neðri við jörðu. Gapa myndi hann meira ef rúm væri til. Eldar brenna úr augum hans og nösum. Miðgarðsormur blæs svo eitrinu að hann dreifir loft öll og lög, og er hann allógurlegur, og er hann á aðra hlið úlfinum.

Í þessum gný klofnar himinninn og ríða þaðan Múspellssynir. Surtur ríður fyrst, og fyrir honum og eftir bæði eldur brennandi. Sverð hans er gott mjög. Af því skín bjartara en af sólu. En er þeir ríða Bifröst þá brotnar hún, sem fyrr er sagt. Múspells megir sækja fram á þann völl er Vígríður heitir. Þar kemur og þá Fenrisúlfur og Miðgarðsormur. Þar er og þá Loki kominn og Hrymur og með honum allir hrímþursar, en Loka fylgja allir Heljarsinnar. En Múspellssynir hafa einir sér fylking, og er sú björt mjög. Völlurinn Vígríður er hundrað rasta víður á hvern veg.

En er þessi tíðindi verða þá stendur upp Heimdallur og blæs ákaflega í Gjallarhorn og vekur upp öll guðin og eiga þau þing saman. Þá ríður Óðinn til Mímisbrunnar og tekur ráð af Mími fyrir sér og sínu liði. Þá skelfur askur Yggdrasils og enginn hlutur er þá óttalaus á himni eða jörðu.

Æsir hervæða sig og allir einherjar og sækja fram á völluna. Ríður fyrstur Óðinn með gullhjálmi og fagra brynju og geir sinn er Gungnir heitir. Stefnir hann móti

Fenrisúlfi, en Þór fram á aðra hlið honum, og má hann ekki duga honum, því að hann hefur fullt fang að berjast við Miðgarðsorm. Freyr berst móti Surti og verður harður samgangur áður Freyr fellur. Það verður hans bani er hann missir þess hins góða sverðs er hann gaf Skírni.

Þá er og laus orðinn hundurinn Garmur er bundinn er fyrir Gnipahelli. Hann er hið mesta forað. Hann á víg móti Tý og verður hvor öðrum að bana. Þór ber banaorð af Miðgarðsormi og stígur þaðan braut níu fet. Þá fellur hann dauður til jarðar fyrir eitri því er ormurinn blæs á hann. Úlfurinn gleypir Óðin. Verður það hans bani. En þegar eftir snýst fram Víðar og stígur öðrum fæti í neðri kjaft úlfsins. Á þeim fæti hefur hann þann skó er allan aldur hefur verið til safnað. Það eru bjórar þeir er menn sníða úr skóm sínum fyrir tám eða hæli. Því skal þeim bjórum braut kasta sá maður er að því vill hyggja að koma ásunum að liði. Annarri hendi tekur hann hinn efri kjaft úlfsins og rífur sundur gin hans, og verður það úlfsins bani.

Loki á orustu við Heimdall, og verður hvor annars bani. Því næst slyngur Surtur eldi yfir jörðina og brennir allan heim. Svo er sagt í Völuspá:

Hátt blæs Heimdallur,
horn er á lofti,
mælir Óðinn
við Mímis höfuð.
Skelfur Yggdrasils
askur standandi.
Ymur hið aldna tré,
en jötunn losnar.
Hvað er með ásum?
Hvað er með álfum?
Ymur allur Jötunheimur,
æsir eru á þingi.
Stynja dvergar
fyrir steindurum,
veggbergs vísir.
Vitið ér enn eða hvað?
Hrymur ekur austan
hefist lind fyrir,
snýst Jörmungandur
í jötunmóði.
Ormur knýr unnir,
örn mun hlakka,
slítur nái Niðfölnur,
Naglfar losnar.

Kjöll fer austan,
koma munu Múspells
of lög lýðir,
en Loki stýrir.
Þar eru fíflmegir
með freka allir,
þeim er bróðir
Býleists í för.
Surtur fer sunnan
með sviga lævi,
skín af sverði
sól valtíva.
Grjótbjörg gnata,
en gífur rata,
troða halir helveg,
en himinn klofnar.
Þá kemur Hlínar
harmur annar fram,
er Óðinn fer
við úlf vega,
en bani Belja
bjartur að Surti.
Þar mun Friggjar
falla angan.
Gengur Óðins son
við úlf vega,
Víðar of veg
að valdýri.
Lætur hann megi Hveðrungs
mund of standa
hjör til hjarta.
Þá er hefnt föður.
Gengur hinn mæri
mögur Hlóðynjar
neppur af naðri
níðs ókvíðnum.
Munu alir allir
heimstöð ryðja
er af móði drepur
Miðgarðs véur.
Sól mun sortna,
sökku fold í mar,
hverfa af himni

heiðar stjörnur.
Geisar eimi
og aldurnari,
leikur hár hiti
við himin sjálfan.

Hér segir enn svo:

Vígríður heitir völlum
er finnast vígi að
Surtur og hin svásu guð.
Hundrað rasta
hann er á hverjan veg.
Sá er þeim völlum vitaður."

52. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hvað verður þá eftir er brenndur er himinn og jörð og heimur allur og dauð goðin öll og allir einherjar og allt mannfólk? Og hafið þér áður sagt að hver maður skal lifa í nokkrum heimi um allar aldir!"

Þá svarar Þriðji: "Margar eru þá vistir góðar og margar illar. Best er þá að vera á Gimlé á himni, og allgott er til góðs drykkjar þeim er það þykir gaman, í þeim sal er Brimir heitir. Hann stendur á Ókólni. Sá er og góður salur er stendur á Niðafjöllum, gjör af rauðu gulli. Sá heitir Sindri. Í þessum sölum skulu byggja góðir menn og siðlátir.

Á Náströndum er mikill salur og illur og horfa í norður dyr. Hann er ofinn allur ormahryggjum sem vandahús, en ormahöfuð öll vita inn í húsið og blása eitri svo að eftir salnum renna eiturár, og vaða þær ár eiðrofar og morðvargar, svo sem hér segir:

Sal veit eg standa
sólu fjarri
Náströndu á,
norður horfa dyr,
falla eiturdropar
inn of ljóra,
sá er undinn salur
orma hryggjum.
Skulu þar vaða
þunga strauma
menn meinsvara

og morðvargar.

En í Hvergelmi er verst:

Þar kvelur Níðhöggur
nái framgengna."

53. kafli

Þá mælti Gangleri: "Hvort lifa nokkur goðin þá, eða er þá nokkur jörð eða himinn?"

Hár segir: "Upp skýtur jörðunni þá úr sænum og er þá græn og fögur. Vaxa þá akrar ósánir. Víðar og Váli lifa, svo að eigi hefur særinn og Surtalogi grandað þeim, og byggja þeir á Iðavelli, þar sem fyrr var Ásgarður, og þar koma þá synir Þórs, Móði og Magni, og hafa þar Mjöllni. Því næst koma þar Baldur og Höður frá Heljar, setjast þá allir samt og talast við og minnst á rúnir sínar og ræða of tíðindi þau er fyrrum höfðu verið, of Miðgarðsorm og um Fenrisúlfr. Þá finna þeir í grasinu gulltöflur þær er æsirnar höfðu átt. Svo er sagt:

Víðar og Váli
byggja vé goða
Þá er sortnar Surta logi,
Móði og Magni
skulu Mjöllni hafa
Vingnis að vígþroti.

En þar sem heitir Hoddmímisholt leynast menn tveir í surtalogi er svo heita: Líf og Leifþrasir, og hafa morgundöggar fyrir mat. En af þessum mönnum kemur svo mikil kynslóð að byggist heimur allur, svo sem hér segir:

Líf og Leifþrasir,
en þau leynast munu
í holti Hoddmímis.
Morgindöggar
þau að mat hafa,
en þaðan af aldir alast.

Og hitt mun þér undarlegt þykja er sólin hefur getið dóttur eigi ófegri en hún er, og fer sú þá stígu móður sinnar, sem hér segir:

Eina dóttur ber Álfröðull áður hana Fenrir fari, sú skal ríða er regin deyjja móður brautir mær.

En nú, ef þú kannt lengra fram að spyrja, þá veit eg eigi hvaðan þér kemur það, fyrir því að engan mann heyrði eg lengra segja fram aldarfarið. Og njóttu nú sem þú namst."

54. kafli

Því næst heyrði Gangleri dyni mikla hvern veg frá sér og leit út á hlið sér, og þá er hann sést meir um þá stendur hann úti á sléttum velli. Sér þá enga höll og enga borg. Gengur hann þá leið sína braut og kemur heim í ríki sitt og segir þau tíðindi er hann hefur séð og heyrt.

Og eftir honum sagði hver maður öðrum þessar sögur.

En æsir setjast þá á tal og ráða ráðum sínum og minnst á þessar frásagnir allar er honum voru sagðar, og gefa nöfn þessi hin sömu, er áður voru nefnd, mönnum og stöðum þeim er þar voru, til þess að þá er langar stundir liðu, að menn skyldu ekki efast í að allir væru einir, þeir æsir er nú var frá sagt og þessir er þá voru þau sömu nöfn gefin. Þar var þá Þór kallaður, og er sá Ásaþór hinn gamli. Sá er Ökupór og honum eru kennd þau stórvirki er Ektor gerði í Tróju. En það hyggja menn að Tyrkir hafi sagt frá Úlixes og hafi þeir hann kallað Loka, því að Tyrkir voru hans hinir mestu óvinir.